

**Det är viktigt att prata – varje dag.
Somaliska familjers syn på barn, fostran
och samarbete med daghem**

Ina Johansson

Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola
Det sociala området

Helsingfors 2010

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	2287
Författare:	Ina Johansson
Arbetets namn:	Det är viktigt att prata – varje dag. Somaliska föräldrars syn på barn, fostran och samarbete med daghem.
Handledare (Arcada):	Ellinor Silius-Ahonen
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Syftet med mitt examensarbete är att ur ett socialpedagogiskt perspektiv undersöka somaliska föräldrars syn på barn, fostran och samarbete med daghem. Jag vill också undersöka hur man kunde befrämja fostringsgemenskapen genom de socialpedagogiska principerna. Jag fokuserar på principerna om dialog och delaktighet.</p> <p>Jag använder mig av en empirisk undersökningsmetod för att få svar på mina frågeställningar. I den empiriska undersökningen har jag använt mig av öppna individuella intervjuer med fyra somaliska föräldrar. Som analysmetod använder jag kontextuell analys.</p> <p>Min studie visade att fostran och synen på barn i den somaliska kulturen kan skilja sig från den finländska dagvårdens syn. Invandrabarn har ofta en roll emellan två kulturer. I intervjuerna med de somaliska föräldrarna kom det fram att de uppskattade fostringsgemenskapen och såg det som viktigt att barnen socialiserades in i det finländska samhället. Även den somaliska kulturen spelade en viktig roll i barnets fostran. Barnet sågs som en gåva av Gud och ett kollektivt synsätt på fostran beskrevs av flera. Genom dialog och delaktighet mellan daghemspersonal och föräldrar kan man nå enhetliga mål för barnets fostran.</p>	
Nyckelord:	Somalier, fostran, fostringsgemenskap, daghem, socialpedagogik, barnasyn
Sidantal:	69
Språk:	svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	2287
Author:	Ina Johansson
Title:	It's important to talk – everyday. Somali parents' view on children, upbringing and co-operation with the day care.
Supervisor (Arcada):	Ellinor Silius-Ahonen
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>The aim of my degree thesis is to study Somali parents' view on children, upbringing and co-operation with the day care through a social pedagogical perspective. In addition, I want to study how the educational partnership could be increased through the social pedagogical principles. I am focusing on the principles of dialog and participation.</p> <p>I am using an empirical method of research to get answers to my research questions. In the empirical study I am using open individual interviews with four Somali parents. As a method of analysis, I am using the contextual analysis.</p> <p>My study shows that upbringing and the view of children in the Somali culture can be different from the Finnish day care's view. Immigrant children are often in between two cultures. In the interviews with the Somali parents I found out that they appreciate the educational partnership and viewed it as important, that the children are nationalized into the Finnish society. The Somali culture also plays an important role in the upbringing of the child. The child is viewed as a gift from God and many of my informants described a collective view of upbringing. Through dialog and participation between day care personnel and parents it is possible to reach homogeneous aims for the child's upbringing.</p>	
Keywords:	Somalis, upbringing, educational partnership, day care, social pedagogy, view of children
Number of pages:	69
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1 INLEDNING.....	7
1.1 Syfte och frågeställningar.....	8
1.2 Teoretisk referensram och använd litteratur.....	9
2 FOSTRAN OCH FAMILJEN.....	10
2.1 Dagvården i Finland.....	11
2.1.1 Värdegrund och målsättningar för småbarnsfostran.....	12
2.1.2 Fostringsgemenskap.....	13
2.1.3 Mångkulturell småbarnsfostran.....	14
2.2 Fostran och familj i den somaliska kulturen.....	15
2.2.1 Somaliska invandrare.....	15
2.2.2 Den somaliska familjen.....	16
2.2.3 Barnet i den somaliska familjen.....	18
2.2.4 Fostran i den somaliska kulturen.....	19
2.3 Samarbete mellan somaliska föräldrar och daghem.....	20
3 SOCIALPEDAGOGISKT PERSPEKTIV.....	21
3.1 Dialog.....	22
3.2 Delaktighet.....	23
4 MATERIAL OCH METODBESKRIVNING.....	25
4.1 Den empiriska undersökningen.....	26
4.2 Validitet och reliabilitet.....	28
4.3 Val av deltagare och genomförande av undersökningen.....	29
4.4 Analysmetod.....	30
4.5 Etisk reflektion.....	32
5 RESULTATEN AV DEN EMPIRISKA UNDERSÖKNINGEN.....	33
5.1 Bakgrund.....	33
5.2 Fostran i den somaliska kulturen.....	34
5.3 Den somaliska familjen.....	37

5.4 Barnets roll i den somaliska familjen.....	40
5.5 Dagvården i Finland.....	41
5.6 Förbättringar i samarbetet och kommunikationen mellan föräldrar och daghemspersonal.....	42
6 ANALYS AV RESULTATET	43
6.1 Analys och diskussion kring resultatet.....	43
6.1.1 Socialpedagogiska principer.....	44
6.1.2 Intervjukontext.....	46
6.1.3 Daghemsmiljön.....	48
7 DISKUSSION.....	53
7.1 Diskussion.....	53
7.1.1 Diskussion kring metoden.....	54
7.2 Förslag till fortsatt forskning.....	56

KÄLLOR

BILAGOR

- Bilaga 1 Informationsbrev till organisation
- Bilaga 1 (2) Tiedotuskirje
- Bilaga 2 Följebrev
- Bilaga 2 (2) Saatekirje
- Bilaga 3 Tiedotettu suostumus – lomake
- Bilaga 4 Intervjuguide
- Bilaga 4 (2) Haastatteluopas

1 INLEDNING

I Finland bor det allt fler invandrare och även som kunder i daghemmen finns det fler och fler familjer, som har ett annat språk än finska eller svenska som modersmål. Den finländska fostrings- och utbildningskulturen samt skol- och socialservicesystemen är ofta främmande för föräldrarna. Personalen på daghemmen har ofta liten eller ingen kunskap om familjernas kulturella bakgrund. På grund av de olika tillvägagångssätten och sederna inom olika kulturer, föds många missförstånd och samarbetet mellan daghemmet och föräldrarna kan bli lidande. Bristen på ett gemensamt språk försvårar skötseln av barnets ärenden.

Jag gjorde min daghemspraktik i ett daghem med en stor procent somaliska barn. Personalen där, uttryckte ett behov att förstå mer av den somaliska kulturens sätt att se på barnen och fostran och därför blev det något jag gärna ville forska vidare i. Mitt examensarbete kommer förhoppningsvis på så sätt att vara till direkt nytta för fältet. Dessutom är andra kulturer av ett stort intresse för mig. Jag har gjort två av mina praktikperioder utomlands, i både Indien och Kenya. Jag har sett och upplevt den afrikanska kulturen och arbetat med barn och kvinnor i Kenya.

I mitt arbete kommer jag att genom teori och intervjuer undersöka den somaliska familjen. Daghemmet är en stor del av barnens vardag och om det saknas en god fostringsgemenskap mellan föräldrar och personal, påverkar det barnet. Daghemmet är också den sociala arena där barnet kommer i kontakt med samhällets kultur, värderingar och normer. Därför har jag valt att inrikta mig på föräldrarnas samarbete med daghemmet, även om mitt arbete berör barnets fostran i sin helhet. Jag hoppas att genom detta arbete väcka tankar kring hur man kunde förbättra fostringsgemenskapen mellan somaliska föräldrar samt daghemspersonal. Enligt den nationella planen för småbarnsfostran är det i första hand personalen som bär ansvaret för en lyckad fostringsgemenskap och det är personalens uppgift att skapa förutsättningar för den.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med mitt arbete är att undersöka den somaliska familjen i Finland och dess syn på barn och fostran i relation till daghemmet.

I arbetet utgår jag från föräldrarnas perspektiv. Genom intervjuer lyfter jag fram deras tankar och reflektioner gällande fostringsgemenskapen. Avsikten är att undersöka deras syn på barn och fostran samt samarbetet med daghemmet.

Jag har valt avgränsningen på föräldrarna för att det är personalen på daghem som bär huvudansvaret för en god fostringsgemenskap och således är det personalen som behöver mer insikt i föräldrarnas sätt att se på fostran och fostringsgemenskap.

Jag vill också undersöka hur man med stöd av ett socialpedagogiskt arbetssätt kan befrämja fostringsgemenskapen.

Mina frågeställningar i examensarbetet är följande:

1. Hurudan är barnets roll i den somaliska familjen?
2. Vad är bra fostran enligt den somaliska kulturen?
3. Hur upplever den somaliska föräldern att den finländska dagvården tagit den somaliska synen på barn och fostran i betraktande?
4. På vilket sätt kunde dagvården bättre stöda den somaliska synen på barn och fostran enligt de somaliska föräldrarna?
5. Hur fungerar kommunikationen mellan somaliska föräldrar och daghems personal enligt föräldrarna?
6. Hurudan är den finländska dagvårdens syn på fostran?

Jag söker dels svar på mina frågeställningar genom en litteraturgenomgång, dels genom en empirisk undersökning. Den sista frågeställningen studeras enbart teoretiskt medan de andra frågeställningarna studeras genom både teoretiskt och empiriskt.

1.2 Teoretisk referensram och använd litteratur

Tidigare forskning angående somaliska föräldrars upplevelser av dagvård och fostringsgemenskap i Finland finns. Det finns flera undersökningar som tangerar mitt ämne bra och dessa har jag valt att redogöra för. Maarit Marjeta har undersökt somaliska kvinnor och den somaliska familjen. Jag kommer att använda mig av hennes forskning ”Äidit ja tyttäret kahdessa kulttuurissa: somalinaiset, perhe ja muutos” (2001) i detta arbete, eftersom hennes forskning på ett relevant sätt belyser barnets roll, könsroller och fostran i den somaliska familjen.

Yhteiset lapsemme ry. har gett ut en seminariepublikation (2005) om somalisk kultur och fostran med olika forskare, bl.a. Marja Tiilikainen, Anne Alitolppa-Niitamo och Saido Mohamed. Tiilikainen och Mohamed har undersökt somaliska mödrar som fostrare och deras vardag. Alitolppa-Niitamo är magister i psykologi och hon har forskat i somaliska ungdomars integration samt somaliska invandrades sociala nätverk och klienttillhörighet i Helsingfors. Kirsi Könönen har i sin Pro gradu avhandling från år 2007 undersökt hur föräldrar med invandrarbakgrund ser på ett lyckat samarbete och en god fostringsgemenskap i småbarnsfostran. Enligt undersökningen var föräldrarna intresserade av att diskutera begreppet fostringsgemenskap men att principerna om fostringsgemenskap ofta inte följdes p.g.a. föräldrarnas upplevelser av rasism eller bristen på ett gemensamt språk. Könönen kom också fram till att det behövs en vilja att förstå och bli förstådd, för att man ska kunna stöda barnets utveckling på bästa möjliga sätt. Aila Tiilikka (2005) har skrivit en doktorsavhandling ”Äitien kasvatuskäsitelyksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta”. Föräldrarna bör vara med i planeringen, förverkligandet samt granskningen av verksamheten för en god småbarnsfostran, enligt Tiilikka.

Jag kommer att studera fostringsgemenskapen sett ur ett socialpedagogiskt perspektiv och genom det perspektivet, ta fram betydelsen av föräldrarnas delaktighet i småbarnsfostran. Jag kommer att använda mig av Bent Madsens teorier om bl.a. delaktighet och dialog. Ur det socialpedagogiska perspektivet är det betydelsefullt att föräldrarna får vara delaktiga och påverka dagvårdsverksamheten så att den passar deras mål för fostran av deras barn. I det socialpedagogiska perspektivet ses barnet också alltid som en del av sin familj och gemenskapen där omkring. Därför formas barndomen i relation till familjen och familjens kultur. Utan ett fungerande samarbete mellan föräldrar och daghemspersonal, känner ingen vuxen till barnets liv i sin helhet. Tiilikka

menar att både föräldrar och personal ska känna till barnets alla sammanhang för att kunna förstå barnet (2005 s. 59).

Att arbeta med mångkulturella familjer kräver kulturell förståelse av personalen eftersom de måste arbeta med så många olika barn och familjer med olika fostringsprinciper baserade på olika livsåskådningar och värderingar. Som personal är det också nödvändigt att känna till familjernas och barnens vardag för att dagvården ska kunna vara en naturlig del av barnets liv i sin helhet. Socialpedagogik innefattar både en defensiv och en offensiv form. Att möta utsatta människor i olika problemsituationer kan ses som en defensiv form av socialpedagogik medan den offensiva formen är mer en förebyggande form av socialpedagogiskt arbete. Daghemmet skapar idag förutsättningarna för ett barns framtida samhällsliga deltagande. (Eriksson & Markström 2000 s. 76-77; Madsen 2006 s. 43-44, 172)

Avsikten med socialpedagogiskt arbete är individens socialisation till samhället och enligt Eriksson är avsikten individens delaktighet i en större gemenskap (2004 s. 71). Att stöda och hjälpa en människa till ett aktivt deltagande i sin omvärld kan man säga att den socialpedagogiska uppgiften är. Kurki (2001) beskriver fostringsarbetet som ett centralt fält för socialpedagogiskt arbete. Relationen mellan barnet och daghemmet bildar också en relation mellan individ och samhälle, sett ur ett större perspektiv.

2 FOSTRAN OCH FAMILJEN

Barnfostran kan definieras som "åtgärder som oavsiktligt eller avsiktligt inverkar på andras (främst barns och ungdomars) sätt att tänka, känna och vilja, att forma ideal, normer, attityder och värderingar, att tycka och ha åsikter" (Egidius, 1995 s. 77)

Småbarnsfostran är målmedveten, fostrande växelverkan för små barn. Vård och stöd av inläring är tätt förknippade med varandra inom småbarnsfostran. Att förstärka barnet i att lära sig inläring, samt att växa som påverkare av sitt eget liv och sin egen tillväxt, är

mål för småbarnsfostran. Man kan definiera småbarnsfostran som en växelverkansprocess, där barnet självmant och genom upplevelser och erfarenheter, genom sina vänner och genom de vuxnas målinriktade ledning, växer som en aktiv funktionär. För en växande människa internaliseras redan tidigt, främst inom familjen, allmänna mål och principer. Fostran är alltså att fostra karaktären, att ta till sig ett civiliserat beteende kontrollerat av känslan av skuld. (Antikainen 1998 s. 137; Hujala m.fl. 1998 s. 2-3)

Familjerelationer skiljer sig från andra relationer genom att de ofta baserar sig på släktskap eller lagliga överenskommelser. De är också reglerade av samhällets normer och innehåller mycket rutinmässiga situationer för växelverkan, vanor, praxis och familjerelationerna är ofta långvariga. Man har också kulisser runt familjen, d.v.s. man visar inte allt som händer inom familjen utåt. Dagens föräldrar delar sitt fostraransvar och sitt föräldraskap med olika fostrare. Dagvården har tagit över en stor del av fostrarfunktionerna. De som jobbar inom dagvården har kunskap att stöda olika familjer i deras fostran men barn med invandrarbakgrund är en ny utmaning. (Könönen 2007 s. 21; Alasuutari 2003 s. 13; Rönkä & Kinnunen 2002, s. 6-7)

2.1 Dagvården i Finland

Dagvårdstjänsterna är idag en viktig del av barnfamiljernas vardag och så gott som alla barn i Finland är i dagvård före de börjar skolan (Alasuutari 2003 s. 70).

Dagvårdslagen från år 1973 styr Finlands småbarnsfostran. I denna lag menar man dagvård som daghemsvård, lekverksamhet eller annan dagvårdsverksamhet. Enligt lagen skall dagvården befrämja barnets sociala, fysiska och emotionella utveckling genom att ta varje barns kulturella traditioner i hänsyn. (Lagen om barndagvård 36/1973 och 239/1973)

Den finska dagvården följer den s.k. universala principen. Denna princip innebär att dagvårdssystemet är det samma för alla medborgare. Alla har rätt att få samma service, oberoende av ekonomiskt välstånd, nationalitet eller kultur. Invandrare som bor i Finland har samma möjlighet och rättighet att använda sig av dagvårdsservice som majoritetsbefolkningen. (se Hujala- Huttunen & Nivala 1996 s. 10)

Den nationella planen för grunderna för småbarnsfostran försäkrar ett lika förverkligande av småbarnsfostran i Finland och har formulerats av STAKES tillsammans med social- och hälsovårdsministeriet, undervisningsministeriet och utbildningsstyrelsen samt kommunförbundet och andra parter. Som grund används de principbeslut som statsrådet godkänt år 2002 om nationella riktlinjer för småbarnsfostran (se Stakes 2005). I dessa nationella riktlinjer talar man om centrala rättigheter för förverkligande av småbarnsfostran. Dessa rättigheter är bl.a. människovärdets integritet, försäkrande av individens frihet och rättigheter, religionsfrihet samt språkliga och kulturella rättigheter. Grunderna för planen för småbarnsfostran har också skyldigheter, så som regeringens invandrings- och flyktingpolitiska program. Kommunernas uppgift i hela landet är att utvärdera enligt Grunderna för planen för småbarnsfostran sin kommuns förverkligande av de förpliktiganden och innehåll som finns för dagvården. (Stakes 2005 s. 7-8; Social- och hälsovårdsministeriet 2002 s. 9-15)

2.1.1 Värdegrund och målsättningar för småbarnsfostran

”Småbarnsfostran är växelverkan mellan vuxna och barn i de livsmiljöer som barnen är en del av och tar del i. Småbarnsfostran främjar balanserad tillväxt, utveckling och inläring hos barnet. Det krävs nära samarbete mellan föräldrar och professionella fostrare, eller med andra ord fostringsgemenskap, för att skapa en helhet som är meningsfull ur barnets synvinkel.” (Stakes 2005, s. 16)

Internationella avtal om barns rättigheter styr småbarnsfostran i Finland. Dessa rättigheter konkretiseras för barnet i principerna om rätt till trygga människoförhållanden, att få växa upp i trygga förhållanden, en trygg och hälsosam miljö att leka och fungera i, att bli förstörd och uppmärksammat enligt sin utvecklingsnivå, få specialstöd då det behövs samt egen kultur, eget modersmål och egen religion. Målsättningarna för småbarnsfostran kan kopplas samman med livslångt lärande och andra målsättningar för fostran och utbildning som samhället definierat. En kvalitetsmässig småbarnsfostran jämnar ut barnens levnadsförhållanden och ger alla barn samma möjligheter att utvecklas enligt sina egna förutsättningar. Målsättningen för

småbarnsfostran är att ge barnet en möjlighet att handla i en målmedvetet planerad miljö tillsammans med vuxna och andra barn. (Stakes 2005, s.17; Social- och hälsovårdsministeriet 2002 s. 16-18)

2.1.2 Fostringsgemenskap

”Med fostringsgemenskap inom småbarnsfostran avses att föräldrar och personal går in för att gemensamt engagera sig i och stödja barnens fostran, utveckling och inläring. Föräldrarna har i första hand rättigheten att fostra sina barn och de bär ansvaret för barnets fostran. Föräldrarna är också de som känner sitt barn bäst. Personalen stödjer sig på sitt yrkesmässiga kunnande och sina insikter i sammanhanget samt ansvarar också för att skapa förutsättningarna för fostringsgemenskap och för jämlikt samarbete. Inom fostringsgemenskapen utgår man från barnets behov, vilket betyder att småbarnsfostran styrs av hur det som gagnar barnet och dess rättigheter genomförs. Personalen ansvarar i första hand för att fostringsgemenskapen inlemmas på familjenivå och på ett naturligt sätt i småbarnsfostran.” (Stakes 2005, s.36)

Centrala principer som styr fostringsgemenskapen är att bli hörd, respekt, tillit och dialog. (Kaskela & Kekkonen 2006, s.32) Målet med fostringsgemenskapen är att innesluta föräldrarnas åsikter och önskemål som en del av barnets fostran redan från början. De professionella inom småbarnsfostran förbinder sig att förstärka barnets och föräldrarnas relation. I fostringsgemenskapen har alla parter rätt att bli hörda och speciellt föräldrarnas insikter i sitt eget barn uppskattas. (Kaskela & Kekkonen 2006 s. 13–17)

2.1.3 Mångkulturell småbarnsfostran

Ett samhälle som blir allt mer mångkulturellt ställer nya krav på förverkligandet av

välståndstjänsterna, likaså småbarnsfostran. Att möta servicebehov hos klienter från olika kulturer förutsätter att personalen tar barnets och föräldrarnas språkliga och kulturella bakgrund i beaktande. Inom dagvården som kommunerna ordnar finns det mångkulturella begrepp som man kommit överens om gemensamt i huvudstadsregionens kommuner. I Helsingfors används begreppen mångkulturell småbarnsfostran och barn med invandrabakgrund. Med dessa begrepp menar man barn som talar annat än finska eller svenska som modersmål. (Social- och hälsovårdsministeriet 2007 s. 15; Remsu 2006 s. 16)

Enligt Niina Remsus kartläggning år 2005 var 10 % av barnen i kommunal dagvård i Helsingfors barn med invandrabakgrund. Den största språkliga gruppen i huvudstadsregionen, var barnen med somaliska som modersmål och de utgjorde 27 % av barnen. (Remsu 2006 s. 16-21)

”Ett viktigt element inom småbarnsfostran för barn med invandrabakgrund är att personalen informerar och diskuterar med föräldrarna om den finländska småbarnsfostrans syften och principer. Samtidigt som man främjar inläringen av finska/svenska hos barn med invandrabakgrund får föräldrarna information om vikten av att utveckla barnets modersmål och hur det kan göras. På det här sättet skapar man grunden för en fungerande tvåspråkighet. Också inom småbarnsfostran skall man främja barnets möjligheter att känna sig hemma i den finländska kulturen.” (Stakes 2005, s.44)

Att arbeta med mångkulturella familjer ger ofta professionella inom småbarnsfostran nya utmaningar eftersom de enligt målsättningarna för småbarnsfostran skall stöda barnets egen kultur, livsstil och historia samt befrämja fortsättningen på barnets egna kulturella traditioner. Samarbete med föräldrar och olika kulturella grupper förstärker barnets möjligheter att uttrycka sin egen kulturella bakgrund. Genom att observera olika kulturella gruppers särdrag stöder man barnets helhetsmässiga utveckling. (Hujala m.fl. 1999 s. 5; Edwards & Knight 1994 s. 114-115)

2.2 Fostran och familj i den somaliska kulturen

I den somaliska kulturen har familjen och släkten traditionellt haft en stor betydelse för individen. I den kollektiva kulturen får individen hela sin identitet och säkerhet genom släkten. Som mål för kulturella normer och roller, som i stort sett styr de inbördes relationerna i familjen, finns bevarandet av samhällets gemenskap. Emigration påverkar relationerna inom familjen. Ofta kan det räcka flera år innan man hittar en livsstil inom familjen som är anpassad till den nya omgivningen men samtidigt tillräckligt nära de egna värderingarna. Man kan alltså säga, att de påfrestningar som emigrationen medför för dynamiken inom familjen, har i många fall brutit ned den traditionellt vida somaliska familjens starka sociala resurser. (Alitolppa-Niitamo 2005 s. 12)

Den inofficiella sociala kontrollen som grannskapet i afrikanska länder erbjuder, inverkar på barnets utveckling. Grannskapets vuxna följer med barnens aktiviteter och lägger sig i handlingar som strider mot normerna. Ett gammalt afrikanskt ordspråk säger att det behövs en by för att uppfostra ett barn. Det är en visdom som västländerna tidvis verkar ha glömt genom att privatisera barnet och familjen så att inga andra människor får lägga sig i familjens inre fostringsangelägenheter. (Rönkä & Kinnunen 2002, s.19-20)

2.2.1 Somaliska invandrare

Inbördeskriget i Somalia orsakade en utbredd flyktingvåg både inom och utanför landet. I maj 1990 började det komma flyktinggrupper från Somalia till Finland. Eftersom det kostade otroliga summor att fly från Somalia, var det endast de mest förmögna som hade råd. Familjerna och släkterna har splittrats kring hela världen, många har dött och i och med detta har kvinnorna fått ta en allt större roll som familjens huvud. Kvinnornas ansvar har ökat, kvinnorna utbildar sig allt mer och deltar i arbetslivet i och med flyktingskapet. (Marjeta 2001, s. 39-41)

Med ordet invandrare menar man en person som flyttat från ett annat land med ett permanent boendesyfte. En invandrare kan ansöka om finskt medborgarskap efter att ha bott i Finland i fem år. Invandrarens modersmål, etniska identitet eller religion förändras inte i och med finskt medborgarskap. Förutom begreppet invandrargrupp, kan man använda begreppet etnisk minoritet. Med det menas en grupp, som skiljer sig från

stambefolkningen genom språket, religionen, ursprunget, biologiska arvet eller genom kulturella särdrag. Efter att man kommer till ett nytt land, börjar en förflyttningssfas, att anpassa sig till det omgivande samhället. Denna anpassningsfas är ett händelseförlopp som räcker i flera generationers tid. När man anpassar sig till en ny kultur kan det ske i tre olika former: social förlikning, kulturell förening av de båda kulturerna eller marginalisering. I denna förflyttningssfas finns också olika skeden: avslutning på det gamla, mellanskede och en ny början. (Räty 2002, s. 13-14; Hassinen-Ali-Azzani 2002, s. 71-72)

Den ostabila situationen i Somalia samt följderna av inbördeskriget reflekteras i den somaliska gemenskapen i Finland. Somalierna är splittrade och det tar tid att lära sig att lita på varandra igen. De somaliska mammorna oroar sig över mycket; inte bara över livet och fostran av barnen i Finland, utan även över Somalias och den egna familjens framtid samt över föräldrarna, som de inte kan ta hand om. Mammornas hem är inte bara i Finland, utan även med de anhöriga, med de saknade släktingarna, i minnenas Somalia. Att leva som minoritet i en kulturellt, religiöst, socialt och klimatmässigt ny miljö, leder till utmaningar och flera somalier har dessutom utsatts för diskriminering och rasism. Ensamheten är en stor del av vardagslivet och flera somaliska mammor berättar om kroppslig smärta och trötthet som följd av flytten till Finland. Livet i Finland har dock inte enbart medfört lidande, utan även nya skolnings-, arbets- och politiska påverkningsmöjligheter har öppnats. (Tiilikainen & Mohamed 2005 s. 18-19)

2.2.2 Den somaliska familjen

I Somalia är familjen det sociala systemets kärna. Storfamiljen är en egen enhet men den kan också bestå av flera olika hushåll. Familjens gränser är vagare än i den skandinaviska kärnfamiljen. En somalisk familj är traditionellt en storfamilj, med förutom mamma och pappa mor- och farföräldrar, mor- och farbröder, mosttrar och fastrar samt kusiner som tillsammans bildar en gemenskap av nära personer. Denna gemenskap betyder ett livslångt socialt, emotionellt och ekonomiskt stödnätverk. Att vara beroende av varandra, att hjälpa till och växelverkan är typiska drag för detta nätverk. Det är viktigt hur man betar sig mot släktingar och hur man visar aktning för dem. Till exempel är respekt för föräldrarna ytterst viktigt. Storfamiljen är ett nätverk

som baserar sig på ömsesidighet och man kan förvänta sig att få hjälp i krissituationer av den. Som medlem i storfamiljen förväntas det också att man själv ställer upp och möter dess behov. (Serkkola 1992 s. 23; Tiilikainen 2003 s. 29-30; Tiilikainen & Mohamed 2005, s. 17)

Varje muslim förväntas gifta sig och fastän det inte är förbjudet att förbli ogift, är det ovanligt i alla muslimska länder. Enligt islam är familjen det viktigaste beskyddet för individen. Speciellt kvinnans ställning ses i relation till familjen. Kvinnorna ses som mödrar, fruar och mormödrar i samhället. Mormödrarna spelar ofta en stor roll i kvinnornas liv och speciellt vid skilsmässor, är mormödrarna de, som uppfostrar flickorna och fyller deras liv med kärlek och omtanke samt förmedlar också släktinformation från generation till generation. Fäderna, fädernas barn från nya äktenskap och styvfäderna, verkar ganska distanserade från kvinnornas liv och det är mest modern och dennes släkt man relaterar till. Modern är det centrum i livet för döttrarna, runt vilken alla känslorelationer kretsar. Skilsmässorna ökar denna modersledning i familjen. (Perho 1998 s. 31-32; Marjeta 2001 s. 57-59)

De somaliska familjerna har som följd av flyktingskapet fallit ihop till mindre enheter. Storfamiljerna har börjat likna den skandinaviska kärnfamiljen och mor- och farföräldrarna bor ofta inte med sina barn längre fast de också skulle bo i Finland. Familjerna har blivit s.k. transnationella familjer, där man håller kontakt med olika familjemedlemmar som bor på olika håll i världen genom telefon, brev, e-post, fax samt träffar. Familjen är fortfarande en viktig resurs för de somalier som är bosatta i Finland och en ömsesidig skyldighet att hjälpa t.ex. släktingar i Afrika finns ännu. Familjens ställning har dock ändrats i och med att den finländska välfärdsstaten har tagit över barn- och åldringsvården, som storfamiljen tidigare skötte. Somalier vill ha många barn. Barn betyder Gudsvälsignelse och en uppfyllelse av Guds befallning att föröka sig. Barn ger också socialt och ekonomiskt beskydd. (Tiilikainen & Mohamed 2005 s. 17, 19; Omer Abdi 1992 s. 21-22)

Ungefär en tredjedel av de somaliska familjerna som bor i Finland är ensamförsörjarfamiljer, i vilka den huvudsakliga vårdnadshavaren är mamman. Mammornas arbetsbörda har ökat också på grund av att nära släktingar och grannar flytt runt om världen och vardagens stödnätverk gått sönder. Eftersom nätverken har minskat

och avståndet som finns mellan familjemedlemmarna har ökat, har de äkta makarna blivit mer och mer beroende av varandra. Somaliska män måste delta mer än tidigare i hemarbetet fastän kvinnan ännu har huvudansvaret. Samtidigt deltar flera kvinnor mer än tidigare i livet utanför hemmet, såsom arbete eller studier. Somaliska kvinnors ställning och relationerna mellan makarna påverkas av språkkunskaper och finska myndigheters förväntningar på kvinnors deltagande. Det som har försvårat de somaliska männens anpassning till livet i Finland, är att flera av dem har förlorat sin samhälleliga ställning och den respekt och auktoritet som kom via den. De vardagliga sysslorna med barnen och med att sköta hemmet har tillfört en kontinuitet till kvinnorna och gett dem en angenäm sysselsättning mitt i förändrade förhållanden. Somalier i Finland är ofta ekonomiskt beroende av finländska myndigheter och familjens välfärd är i stort sett beroende av myndigheternas beslut. Myndigheternas makt har påverkat familjernas egen beslutsmyndighet angående t.ex. barnvård och detta har i sin tur kunnat skapa känslor av maktlöshet angående det egna livet. (Tiilikainen & Mohamed 2005 s. 18; Hautaniemi 2004 s.52)

2.2.3 Barnet i den somaliska familjen

Att få barn är en av de viktigaste funktionerna för det somaliska äktenskapet. Barn betyder socialskydd för sina föräldrar för barnens uppgift är att i sinom tid ta hand om sina åldrande föräldrar. I den somaliska familjen socialiseras barnen redan tidigt in i kvinnornas eller männens värld och man lär dem uppgifter som hör till det egna könet. Till exempel tar flickorna hand om yngre syskon och sköter självständigt hussysslor som mycket unga. Barn garanterar kvinnans livskvalitet även i ålderdomen. Tanken på en barnlös kvinna är omöjlig och nästan vanskötsel. Vid sidan om släktingarna, är barnen kvinnans enda sociala säkerhet och därför ger ofta en nära släkting, så som en syster, ett av sina barn till den barnlösa kvinnan. Modern är den huvudsakliga uppfostraren i den somaliska kulturen och på hennes ansvar ligger den vardagliga och den religiösa uppfostran, samt att lära barnet rätt och fel. Moderns uppgift är också att lära barnet att bete sig lydigt och respektfullt mot sina föräldrar. (Tiilikainen & Mohamed 2005 s. 17; Marjeta 2001 s. 39, 50-52)

En andra generationens invandrare får inte stöd hemifrån för att bilda sig en mångkulturell identitet för föräldrarna har inte en liknande erfarenhet. En andra generationens invandrare kan ha problem med att förstå det västerländska kodsystemet och samtidigt har han/hon bristfälliga kunskaper i den egna kulturella gruppens och föräldrarnas kultur. En andra generationens invandrare lever emellan två kulturer. (Talib 1999 s. 10)

2.2.4 Fostran i den somaliska kulturen

Flickors och pojkars fostran skiljer sig från varandra men till båda hör respekten för de äldre. Pojkarnas ställning i familjen verkade vara friare och enligt de somaliska kvinnorna, kunde pojkarna bara spela fotboll och de behövde inte göra något hemma. Flickorna har däremot mer krav på sig. De ska lära sig sköta hemmet för att vara förberedda för rollen som hustru. Flickorna bör också vara rena och vackra och lära sig att ta hand om sig själv. Mödrarna försöker garantera ett så gott liv som möjligt för döttrarna och moderns klara roll, är att uppfostra döttrarna till kvinnor. Dessa könsroller håller dock litet på att förändras, genom att t.ex. utbildning blivit något eftersträvanvärt även för kvinnor. (Marjeta, 2001 s. 39)

Inom islam ser man barnet som en av Guds största gåvor. Fostrarens roll blir såvida livets viktigaste uppgift och att hänge sig till fostran uppskattas. Barnets färdigheter att göra gott anses härstamma från hemmets fostran och speciellt föräldrarnas exempel. Detta kan sätta press på fostran, om barnets uppförande anses stämpla hela familjen. Dessutom ses det som viktigt att ge kulturell och religiös fostran till barnet. Att lära modersmålet, religionen och kulturen, blir ofta hemmets uppgift. Familjen kan uppleva rollen som fostrare som svår, om omgivningen inte stöder familjens fostringsmålsättningar. (Nurmi 1994 s.131-144)

2.3 Samarbete mellan somaliska föräldrar och daghem

Familjens och daghemmets samarbetskontakter reflekteras i hur föräldraskapet upplevs och hur det förverkligas. Att enbart få fostringsinformation, kan försvaga invandrarföräldrarnas självförtroende medan omgivningens, t.ex. daghemmets fostringsstöd, upplevs som meningsfullt. (Hujala m.fl. 1998 s.19)

Enligt Askola-Vehviläinen (1996, s. 34) undersökning, ville invandrarföräldrarna samarbeta med personalen i daghemmet. Oftast föreslogs diskussioner med daghemspersonalen. Över en femtedel av informanterna var redo att ge kulturellt och materiellt stöd till daghemmet. Föräldrarna önskade dock att personalen konkret skulle be om hjälp. Föräldramöten var inte en populär samarbetsform, beroende på språkmuren. En fortgående samtalsförbindelse mellan föräldrarna och daghemmet behövs, för även om familjens och daghemmets fostringsnormer skulle vara olika, borde daghemmet förmedla att de respekterar föräldrarnas expertis angående sitt eget barn. Invandrarföräldrar borde få en så jämlik ställning som möjligt i fråga om beslutsfattande om sitt barn. Att förstå den somaliska kulturen är viktigt för ett gott samarbete.

Könönen påpekar att också kännedom om religion är viktigt och i fråga om somalier, oftast kännedom om islam. Om den professionella kände till grundläggande saker i fråga om somalisk kultur och religion, kunde missförstånd mellan föräldrar och daghemspersonal undvikas. Samarbetet mellan familjen och daghemmet är nödvändigt både för att stöda barnet och föräldrarna. För barnets del representerar hemmet och daghemmet uppväxtmiljöer som kan skilja sig från varandra genom den fysiska miljön, verksamhetssätt, språkliga system, värderingar samt barnets ställning. För barnet kan detta medföra en konfliktsituation och olika förväntningar på barnet i olika miljöer. Familjens och daghemmets samarbete, fostringsgemenskapen, förväntas minska denna konflikt samt att stöda barnets tillväxt, utveckling och lärande. (Hujala m.fl. 1998, s.128; Könönen 2008 s. 17-20)

Även andra faktorer än föräldrarnas och daghemspersonals individuella egenskaper, karaktärer eller växelverkansfärdigheter påverkar samarbetet. Många strukturella faktorer i organisationen inverkar på de sociala relationerna. I daghemmet kan t.ex. dagordningen, stora gruppstorlekar, personalens arbetstider eller utrymmen påverka interaktionen. När man vill utveckla hemmets och daghemmets samarbete, behöver man

inte alltid försöka förbättra personalens interaktionsfärdigheter, utan man kan behöva förändra daghemmets praxis. (Hujala m.fl.1998, s.131-132)

3 ETT SOCIALPEDAGOGISKT PERSPEKTIV

Jag kommer att ta upp socialpedagogikens betydelse i fostringsgemenskapen med god interaktion som syfte. Jag diskuterar begreppen delaktighet och dialog i relation till fostringsgemenskap mellan olika kulturer. Kommunikation och interaktion är förutsättningar för både delaktighet samt dialog. Jag har valt att belysa begreppen dialog och delaktighet eftersom man enligt Tast (2007 s.24) kan se fostringsgemenskap som dialog och delaktighet ur ett socialpedagogiskt samt sociokulturellt synsätt.

När barnets föräldrar är delaktiga i fostringsarbetet, ger det makt och ansvar till föräldrarna och stöder på så sätt personalen. Fostringsgemenskap i den finländska småbarnsfostran definieras som jämlik interaktion, där både föräldrarnas och personalens expertis och kunskap förenas. Båda parter har en central roll i interaktionen och denna idé har man börjat kalla dialog. (Tast 2007 s.25, 23; Mönkkönen 2007 s.16)

Tiilikka (2003) talar om en människosyn som stöder det existentiella hos människan när man bemöter föräldrar samt kännedom om föräldrarnas fostringsuppfattningar som grund för fostringsgemenskap. Jämlikhet och gemenskap blir möjliga, då människans existentiella behov tillfredsställs i samarbetet.

Madsen framställer den kommunikativa kompetensen som krävs när människor kommunicerar med varandra och som innebär både sociala och språkliga färdigheter. De sociala färdigheterna är ett måste för att skapa en relation och de språkliga färdigheterna är ett villkor för att kunna samtala. Madsen talar också om det relationella kunskapsfältet. Han menar då att två avsikter alltid möts på den relationella nivån i vardagens interaktion mellan föräldrar och personal t.ex. Socialpedagogens yrkesmässiga intentioner möter föräldrarnas förväntningar om ett meningsfullt liv, där de förväntar sig att den professionella ska stöda dem (Madsen 2001 s. 200, 230; 2006 s. 281)

3.1 Dialog

Ordet dialog har sitt ursprung i grekiskans *dia* som betyder genom och *logos* som betyder tanke, tal eller förnuft. Enligt Silfverberg (1999) är dialogen grundläggande för människans sätt att fungera och relatera. Genom kommunikation kommer handlingar och utveckling. Freire menade att människan är en dialogvarelse. Han menade att kraften som finns i dialogen är makt som människor som hänger sig till fri växelverkan, har över världen. Enligt Freire finns det fem krav för dialog: kärlek, ödmjukhet, tro på människan, hopp och kritiskt tänkande. Freire talar om dialogen som ett namngivande av världen. Därför måste det finnas ödmjukhet hos båda parterna, för att komma fram till dialog. (Freire 2005 s. 96-99; Eriksson & Markström 2000, s. 45-46)

Enligt Freire är ”den autentiska dialogen” grundläggande för att växa som person. Genom den kan man bli av med främlingskapet till andra människor och få en uppfattning om hur andra upplever verkligheten. Den ger också möjlighet till att förstå det man vet och kritiskt granska vad man vet och inte vet. En professionell som lyssnar på föräldrarna och barnet, lär sig på så sätt alltid något nytt genom dialogen. I en dialog använder man inte energi på att föra fram olika åsikter och välja sida utan man fokuserar på det man inte ännu vet eller förstår. Dialog är alltså mer än en vanlig diskussion. Dialog är både kommunikation och en relation. Att godkänna den andra parten, är en nödvändighet för dialog. Man kan inte fullständigt förstå den andra parten i interaktionen eftersom man tolkar situationen utgående från sina erfarenheter. Man talar därför om en tillräckligt bra gemensam förståelse inom klientarbete. God interaktion kräver tillräckligt med tid och tillit för att skapa en relation där man litar på den andra. Speciellt inom klientarbete är detta viktigt eftersom det medför rätten att blanda sig i den andras angelägenheter. (Freire 2005 s. 99; Tast 2007 s. 33; Mönkkönen 2007 s. 87-96)

Enligt Kaskela & Kekkonen (2006 s.38-39) är det viktigt att i en dialog lyssna på den andra och att på ett äkta sätt, se den andra som en individ med egna uppfattningar och mål. I dialogen finns upplevelsen av att bli hörd och respekterad. Dialogens nyckel, är alltid att lyssna. I dialogen finns ingen plats för att ”man ska ha rätt” utan tillsammans söker och forskar man olika saker och lägger fram sina tankar. Man kan kalla dialog för förmågan att tänka, tala och handla tillsammans.

Att förstå den kulturella bakgrunden är centralt för äkta växelverkan. En givande dialog föds, då den professionella som arbetar med småbarnsfostran har erfarenhet av stark professionalitet. Som professionell, behöver man kunna bemöta en familj med invandrarbakgrund öppet samt att sätta sig i ett förhandlings- och gemenskapsförhållande med olika familjer. Enligt Salo-Lee återspeglar varje kulturs kommunikation, den kulturens känsla och moraliska synsätt. Man bör uppmärksamma de kulturella skillnaderna i kommunikation, då man samtalar med föräldrar med invandrarbakgrund. (Kekkonen 2004 s. 15; Salo-Lee 1996 s. 36-41)

För att dialog mellan olika kulturer ska lyckas, finns det flera faktorer som inverkar. Enligt principerna för dialog, bör föräldrar med invandrarbakgrund ha en chans att göra sig förstådda genom tal. Professionella inom småbarnsfostran bör göra det möjligt att bli förstådd, för att principerna för fostringsgemenskap skall förverkligas. Speciellt då man arbetar med familjer, vars livsstil eller livsförmåga inte verkar ge barnet trygghet och möjligheter för en god utveckling, förstärks betydelsen av ett äkta bemötande och dialog. Socialpedagogik är nära förknippat med vardagen och på så sätt har respekten för barnets familjs levnadssätt och kultur viktigt. (Könönen 2007 s. 38)

3.2 Delaktighet

Begreppet delaktighet betyder att ha del i eller av något. Delaktighet innebär att vara del av ett sammanhang, att känna samhörighet eller att ha ett gemensamt ansvar för något. Man kan också beskriva delaktighet som att autonomi och möjlighet till inflytande i det egna livet. Delaktighet ses ofta som motbilden till utanförskap och underordning. (Gustavsson 2008 s. 11, 24)

Piironen (2007 s. 5) menar att är man delaktig i en verksamhet, förbinder man sig till den och är villig att ta ansvar för följderna. Inom socialpedagogiken är delaktighet ett styrande begrepp inom småbarnsfostran eftersom det är viktigt att familjen är med och delaktig när man talar om familjens behov och målsättningar. Familjen bör också vara med när man diskuterar hur en god fostringsgemenskap nås. Fostringsgemenskapen grundar sig på att föräldrarna ska ha möjlighet att delta i diskussioner som gäller deras

barn och daghemmets verksamhet inom ramarna för de nationella målen. Daghemmen skall vara tydliga om innehåll och mål i verksamheten för att föräldrarna ska kunna veta vilka normer och regler som gäller och kunna påverka dessa. (Tast 2007 s.18, 29; Kaskela & Kekkonen 2006 s. 18)

Att skapa kommunikationssätt som aktiverar föräldrarna och gör dem delaktiga i daghemmets verksamhet är en av fostringsgemenskapens grunder. Fastän föräldrarna inte är närvarande på daghemmet, är det daghemspersonalens uppgift att skapa förutsättningar för dem att uppleva att de är delaktiga i barnets fostran. För att göra detta, krävs initiativförmåga och förmåga till ömsesidighet av personalen. Grunden för att skapa delaktighet ligger i att diskutera och dela med sig av sina erfarenheter och sin kunskap. Genom upplevelsen av delaktighet får föräldrarna känslan av att höra till daghemsgemenskapen, till samma gemenskap som deras barn hör. I fostran handlar det alltid om värderingar och betydelser, som man bör hitta ett gemensamt perspektiv till, för barnets bästa. Att fundera på värderingar, är grunden för fostringsgemenskap och inbegriper att daghemmet har definierat sina värderingar. För att få delaktighet till stånd, krävs att barnen och föräldrarna är med i diskussionen om värderingar. Man förstår fostran som en dialogisk process, där poängen är att göra människor delaktiga. (Kaskela & Kekkonen 2006 s. 25-27; Tast 2007 s. 25, 29)

Inom socialpedagogisk småbarnsfostran ser man barndomen som en del av en den mångfasetterade familjen och närmiljön men framför allt som en person, ett subjekt, en aktör. Barnets utveckling är fast knuten till samhället. Vardagen spelar en stor roll för de vuxna och barnen delar på vardagen. Händelser i den vuxnas vardag påverkar alltid mer eller mindre direkt barnet. Gemenskap byggs genom delaktighet. Individen behöver gemenskap där den kan känna sig accepterad med alla sina särdrag och samtidigt kunna påverka som aktiv medlem. Väsentligt är människors delaktighet för att forma identiteten och öka livets meningsfullhet. (Tast 2007 s. 29; Kurki 2001 s. 40)

I en socialpedagogisk småbarnsfostran använder man ofta olika aktiverande metoder för att öppna delaktigheten. Dessa metoder kan vara metoder som befriar stämningen, minskar spänningar mellan hierarki och professionalitet samt producerar glädje, humor och lekfullhet. Andra metoder kan vara dialogiska metoder, genom vilka människor friare kan delta i växelverkan, att komma med idéer och samarbete med syftet att skapa

expertiskunskap om sin egen situation eller uttrycka den kunskapen genom kreativ aktivitet. Enligt Molin bör man tala om delaktighet som ett samspel mellan individen och den sociala och fysiska omgivningen. Acceptans, ömsesidighet och den subjektiva upplevelsen av tillhörighet är kännetecknande för samspel. Utan tillhörighet är det svårt att uppnå delaktighet. Utan engagemang och aktivitet, kan man ändå uppleva delaktighet. Allt är fast i den subjektiva upplevelsen av delaktighet. Piironen (2007 s. 7) poängterar dialogens betydelse i interaktion och känslan av delaktighet. Man behöver respektera olika åsikter och godkänna deltagarnas olikheter som rikedomar. (Tast 2007 s. 42; Molin 2008 s. 69-75)

Begreppet inklusion används också ofta synonymt med begreppet delaktighet. Inklusion betyder att innefatta någon i en helhet. Social inklusion innebär att leva ett meningsfullt liv med mesta möjliga inflytande över den egna tillvaron. Inte enbart individen är föremål för social inklusion, utan även omgivningen så som gemenskaper och organisationer. (Madsen 2006 s. 172-178)

4 MATERIAL OCH METODBESKRIVNING

I det här kapitlet tar jag upp grunderna för den empiriska undersökningen. Jag redogör för mina val av metoder och tillvägagångssätt för att få svar på mina frågeställningar samt för att analysera resultatet. Det hermeneutiska synsättet är den vetenskapsfilosofiska inriktningen som jag utgår ifrån. Hermeneutiken beskrivs som en tolkningslära där man studerar, tolkar och försöker förstå den mänskliga tillvaron.

4.1 Den empiriska undersökningen

En undersökning kan vara induktiv eller deduktiv. Induktion bygger på empiri och deduktion på teori. Induktion innebär att man går från det enskilda till det allmänna medan man vid deduktion, går från det allmänna till det enskilda. (Patel & Davidson 2003 s.23-24) Jag använder mig av både den deduktiva och den induktiva metoden i alla mina frågeställningar utom i den sista, då mitt material endast består av material inhämtat med en deduktiv strategi.

För att få en förståelse för de somaliska föräldrarnas syn på barn och fostran, gör jag intervjuer i en av Helsingfors stads invånarparker. Kvalitativ forskning är helhetsmässigt insamlande av material, där man samlar in material i verkliga, naturliga situationer och vid insamlingen av material använder man sig av metoder där informanternas röst kan bli hörd och man kan se saker ur deras synvinkel. Den kvalitativa forskningen har ett induktivt förhållningssätt där datainsamling sker på ett öppet sätt och forskaren är mer intresserad av ord än av tal (Jacobsen 2007 s. 48-49). Genom att använda intervjuer som metod vill jag öka förståelsen för somalier och den somaliska synen på barn och fostran.

När man börjar sin undersökning, tar man reda på relevant litteratur som artiklar, forskningsöversikter och andra publikationer, som man sedan grundar sin teoretiska utgångspunkt i (Hirsijärvi & Hurme 2000 s.108). Jag började min litteratursökning med att läsa om vad den nationella planen för småbarnsfostran säger om interaktionen mellan föräldrar och personal på daghem. Man kallar detta också för fostringsgemenskap och termen används här i Finland. Jag sökte sedan upp litteratur och undersökningar som handlade om barnasyn, kultur, somalier och daghem. Jag gick systematiskt igenom olika databaser som t.ex. Nelliportalen, Lukaskatalogen, Helka; ARTO och EBSCO och använde sökorden barnasyn, fostran, somalier, daghem och jag sökte också samma ord på finska. Jag begränsade mig till undersökningar med somalier i Finland och så ny litteratur som möjligt. Man kan söka information systematiskt eller osystematiskt. Jag använde mig av båda sätten, d.v.s. jag sökte böcker i biblioteket som kunde passa mitt examensarbete och samtidigt gick jag igenom olika databaser med vissa sökord för att hitta information.

Inom den kvalitativa forskningen kan man samla in information på olika sätt, av vilka de vanligaste sätten är öppen intervju, observation och källstudie (Jacobsen 2007 s. 92).

Jag valde att använda öppen intervju som datainsamlingsmetod. Öppen individuell intervju går ut på att forskaren och informanten samtalar om ett visst tema. Oftast gör man intervjun i ett personligt möte men man kan också intervju via telefon. Då man har få respondenter, är det en fördel att använda sig av öppen intervju. En öppen intervju kräver mycket tid och kan ta flera timmar. Analyserandet av materialet är också tidskrävande men man får flera individuella synpunkter. (Jacobsen 2007 s.92-93)

Som forskare ska man aktivt lyssna på informanten, låta denna vara expert och hålla tillbaka sin egen syn på fenomenet. Man går först igenom en forskningsprocess, som inleds med att man väljer tema och därefter formar sina problemställningar. Därefter väljer man informanter och utarbetar en intervjuguide. Man ansöker om tillstånd att få göra sin forskning, genomför intervjuerna och bearbetar dem. Slutligen analyserar man sitt material och redovisar för resultatet. Vanligtvis är den öppna intervjun strukturerad till en viss del och då kan det handla om att man som forskare har en lista över olika teman eller frågor man vill ta upp under intervjun. Semistrukturerad intervju, som jag använder mig av i intervjuerna, betyder att frågorna jag ställer är de samma för alla men att ordningsföljden inte är fast. (Dalen 2008 s.27-30; Hirsijärvi & Hurme 2000 s.47)

För att försäkra att man kommer in på alla viktiga teman som man vill ta upp, används intervjufrågorna. Jag hade en intervjuguide (se bilaga 4) och jag bandar också in intervjuerna. Enligt Hirsijärvi & Hurme (2000 s. 75) är det nödvändigt att banda intervjuerna. Jag bandar intervjuerna för att slippa försöka hålla ögonkontakt och anteckna samtidigt och mina intervjuer kommer att vara mellan en halv timme och en timme.

Det är viktigt att testa sin intervju på en eller flera personer för då får man reda på om frågorna är lätta att förstå men man märker också hur man själv är som intervjuare. Efter en provintervju hinner man ännu ändra sin intervju. Jag provade mina intervjufrågor i en intervju innan jag började intervju och jag fick göra små ändringar i intervjuguiden. Jacobsen menar också att ju fler som är överens om att frågorna verkar bra, desto säkrare kan man vara på att mäta det man tänkt mäta. Jag funderade också på var jag skulle utföra intervjuerna, eftersom miljön spelar en stor roll och påverkar innehållet. Jag funderade också på om syftet med intervjun skulle vara öppet eller dolt och kom fram till att det i mitt fall var att föredra öppenhet. Människor är oftast hellre med på

något, de vet syftet för och ämnet för min undersökning, värderade jag som mindre känsligt. Dessutom är det ett etiskt krav, att respondenten vet vad informationen används till och det viktigaste är respondentens samtycke. (Jacobsen 2007 s.97-98)

Som forskare har man alltid en förförståelse för hur fenomenet som man ska undersöka är. Att vara medveten om sin egen förförståelse är viktigt. Man tolkar informantens uttalande när man som forskare tolkar sitt material men det handlar också om att bilda en dialog mellan forskaren och materialet och här kommer forskarens egen förförståelse fram (Dalen 2008 s.13). Min förförståelse om min undersökning var att det finns en viss skillnad på fostran i den somaliska kulturen och i den finska. Jag baserar min förförståelse på erfarenheter jag fått när jag arbetat på daghem samt när jag vistats i Kenya under flera månaders tid. Min förförståelse var också, att det lätt kan bli missförstånd när kulturerna krockar och detta bekräftade även annan personal på daghem jag arbetat i.

4.2 Validitet och reliabilitet

Att kritiskt granska validitet och reliabilitet är nödvändigt för en undersökning och betyder att man försöker hålla sig kritiskt till kvaliteten på de data man samlat in. Intern validitet används som begrepp då man ser om en metod lyckats mäta det man haft för avsikt att mäta, om fått rätt information och om mätinstrument varit korrekta. Ett bra sätt att kontrollera detta, är att jämföra den undersökning man själv gjort med resultaten från andra forskare. (Jacobsen 2007 s.156-157)

Jag har försökt gå tillbaka till frågeställningarna under hela tiden jag arbetat med examensarbetet och samtidigt kritiskt granskat de tillvägagångssätt jag använt. Jag hade några personer som gick igenom min intervjuguide och gav kritik i förväg för att förbättra undersökningens validitet förutom att jag testade intervjun på en person i förväg. Trots det märkte jag ännu i slutskedet av intervjuerna, att en del av mina frågor eventuellt var irrelevanta och det har sannolikt påverkat den interna validiteten. Intervjuerna gjordes på finska och det har ytterligare påverkat validiteten eftersom en del av respondenterna hade svårt att förstå varje ord i intervjusituationen. Den externa

validiteten handlar om i vilken grad en undersökning kan generaliseras (Jacobsen 2007 s.166). Jag är medveten om att de resultat jag fått i bara en invånarpark, inte är generaliserbara. Målet med en kvalitativ studie är dock sällan att helt kunna generalisera, utan att förstå och fördjupa.

Reliabilitet betyder att man undersöker på ett tillförlitligt sätt och ett sätt att nå detta, är att använda strukturerade observationer och strukturerade intervjuer. Ett annat bra sätt, är att använda sig av videokamera eller bandspelare för att kunna registrera i efterhand och vara säker på att man uppfattat allting rätt. Jag använde mig av en semistrukturerad intervjuguide samt bandade intervjuerna. Hur man lagt upp undersökningen inverkar på reliabiliteten men också hurudan effekt intervjuaren har, sammanhanget där intervjun görs och om man som intervjuare slarvar med dokumentationen. Jag var medveten om min roll vid intervjusituationen och försökte ta så litet plats som möjligt men ändå uppmuntra respondenten att vara så öppen som möjligt. Platserna vi gjorde intervjuerna på var också bekanta för respondenterna och platser där vi kunde tala ostörda. Jacobsen (2007 s.286) menar att reliabilitet innebär att man granskar respondentens vilja att ge riktig information och att man bör förstå att respondenterna inte är helt ärliga i sina svar. Jag valde att både välja respondenter samt att genomföra intervjuerna i invånarparken istället för daghemmet för att eventuellt få ärligare svar.

4.3 Val av deltagare och genomförande av undersökningen

Man väljer deltagare beroende på vilken forskningsfråga man har. Eftersom jag gör mitt examensarbete i samarbete med en invånarpark/lekpark i Helsingfors, utgör deltagarna de föräldrar som brukar komma till parken. Ursprungligen var min tanke att samarbeta med ett daghem i Helsingfors och det var också därifrån idén till arbetet kom. Efter etiskt övervägande tänkte jag, att jag skulle få ärligare svar och samtidigt göra det klart för de somaliska respondenterna, att jag inte arbetar på daghemmet genom att samarbeta med invånar-/lekparken istället. Jag diskuterade detta med personalen på både daghemmet samt lekparken och all personal var av samma åsikt, att det kunde vara tydligare för respondenterna, att jag samarbetade med lekparken. Jag kommer dock att delge resultaten från min undersökning för både lekparken och daghemmet.

Deltagarna till min undersökning fick jag genom att allmänt fråga alla somaliska föräldrar, som brukade vistas i lekparken, om de ville vara med på en intervju. Kriterierna var att de hade eller hade haft barn i daghem och att de kunde finska. Det var flera respondenter som visade sitt intresse men p.g.a. bristande språkkunskaper och sjukdom föll några bort. Mina slutliga deltagare blev fyra kvinnor. Inga män deltog i min studie för att inga somaliska män brukar enligt personalen på lekparken, vistas där. Kvinnorna jag intervjuade, är också alla i samma ålder och ganska unga mammor beroende på att de äldre kvinnorna tyvärr ofta inte kan finska så bra.

Avgränsning i tid och rum i det empiriska arbetet bör göras i enlighet med den problemställning man arbetar med (Jacobsen 2007, s.121). Jag gjorde intervjuerna i oktober och november innan många somalier slutar komma till daghem och lekparken p.g.a. julfirandet som de ofta vill undvika. Jag valde att göra intervjuerna i lekparkens utrymmen eftersom det är en plats där respondenterna är vana att umgås, laga mat och leka med barnen. Samtidigt med intervjun ville jag också se hur föräldrarna var med sina barn. En av respondenterna ville göra intervjun hemma hos sig, så då gjorde vi den där. Jag träffade respondenterna en gång före själv intervjun och delade ut informationsblanketten (bilaga 2) och blanketten för informerat samtycke (bilaga 3) och gick igenom dem med var och en för att förvissa mig om att de förstod vad det handlade om.

4.4 Analyismetod

Jag började min analys av intervjuerna genom att transkribera alla band jag spelat in. Renskrivning av rådata är det första och mycket viktiga steget i en bra analys (Jacobsen 2007, s.139). Man kan inte ta människors förmåga att beskriva sin verklighet för given. Fast man på bästa tänkbara sätt skulle reducera alla problem med ohederlighet, ”intervjuareffekt” eller missförstånd, måste man tvivla på de utsagor som getts. Alla utsagor är kontextberoende för att de ska vara begripliga. Språkanvändningen avspeglar inte bara ens inre värld utan genererar också en modifikation av den. Beskrivningar av

inre föreställningar eller av yttre ting är inte konsistenta. (Alvesson & Sköldberg 1994 s. 279-280)

Jag har valt kontextuell analys eller diskursanalys som analysmetod eftersom det enligt Alvesson är naivt att tro att man entydigt kan dra slutsatser av intervjuer (Alvesson & Sköldberg 1994, s. 279). Jag ville ta fram de olika sammanhangen, kontexterna som påverkar det empiriska materialet. Kontextuell analys går ut på att man hävdar att det som sägs i en intervju bara kan förstås som ett resultat av ett komplext och sammansatt sammanhang. Respondenten i en intervjusituation sänder ut flera olika signaler och talar med utgångspunkt i flera olika sammanhang som inte alltid bildar en begriplig helhet. Om man när man analyserar intervjuerna, anlägger många olika perspektiv på det som förmedlas, kan man bättre förstå alla dessa signaler som sänds ut under en intervju. Kontextuell analys har blivit populär på många av beteendevetenskapens områden för att man måste förmå sig själv att byta perspektiv och se på materialet med flera olika glasögon. På detta sätt får man fram flera olika betydelser ur samma text. Alvesson (i Jacobsen 2007 s. 149-152) talar för att man ska använda sig av åtta grundmetaforer vid analys av intervjuer för att som forskare tvinga sig att bryta loss från invanda tankemönster. Kontextuell analys ställer fler frågor än den ger svar, vilket är vanligt i empirisk forskning.

Enligt Alvesson & Sköldberg har en viktig forskningsriktning växt fram som tar variationer i betraktande. Diskursanalysen antar att människan är inkonstant och att språket inte kan spegla yttre eller inre förhållanden. En diskurs är en social text. Diskursanalys vänder sig så vida emot den traditionella metodiken i vetenskaplig forskning, vilken går ut på att via data hitta mönster. Diskursanalys vill därför ta fram variationer i språkanvändande och intresserar sig för den diskursiva nivån, d.v.s. alla former av tal och skrift. Diskursanalys menar att om man ser tillräckligt förutsättningsfritt på människors utsagor märker man att de innehåller en stor variation. Samma person kan beskriva samma händelse på flera olika sätt beroende på kontexten. Därför behöver man som forskare ställa frågorna: Vid vilka tillfällen uttrycks de olika attityderna? Hur är uttalandena utformade? I vilka sammanhang ingår de och vilka uppgifter har de? På så sätt menar diskursanalys att människor genom språket håller på med struktureringar av den sociala världen genom att man bl.a. från språkliga tillgångar

skapar uttalanden, arbetar med att välja ut ord från dessa språkliga resurser samt genom att den valda konstruktionen har följder. Diskursanalysen drar alltså inte slutsatser utan man studerar samtal, intervjuuttalanden och intervjun är själva kontexten för uttalandet. (Alvesson & Sköldbberg 1994 s. 281-283)

4.5 Etisk reflektion

Jacobsen (2007 s.28) menar att när man gör en undersökning innebär det alltid att man gör intrång i individers liv och därför måste ett etiskt övervägande genomsyra hela forskningsprocessen. God forskningspraxis innebär ärlighet, noggrannhet, omsorgsfullhet, bruk av etiskt hållbara metoder samt att man respekterar andras arbeten och resultat. Krav på samtycke, krav på att bli informerad, krav på konfidentialitet, krav på skydd för barn och hänsyn till socialt svaga grupper hör till de etiska kraven på en kvalitativ intervjuforskning. Informerat samtycke betyder att samtycket har getts utan någon pressats till det men också att den som intervjuar har informerat informanten i förväg om dennes deltagande i undersökningen. Med krav på att bli informerad menar man att den intervjuade ska få information om syftet med undersökningen, metoden som används och hur resultaten kommer att presenteras. Informanterna ska också bli informerade om de risker som undersökningen kan medföra, att deltagandet är frivilligt och att de kan avbryta sin medverkan när som helst. Krav på konfidentialitet innebär att man inte ska kunna känna igen en informant och informanterna ska också få vara anonyma då undersökningen presenteras. (Dalen 2008 s.20-26)

Jag informerade respondenterna om att de deltar frivilligt i undersökningen och att de när som helst kan sluta om de vill. Jag gav information om tystnadsplikten och respondenterna fick veta att jag kommer att använda information ur intervjun i mitt arbete. Då jag analyserade och tolkade informationen såg jag till att ingen av informanterna kunde identifieras. Jag har också bevarat alla band och allt annat material från intervjuerna noga så att ingen annan haft tillgång till det. Jag kommer också att förstöra materialet så fort som mitt arbete blivit godkänt. Jag stötte på ett etiskt dilemma då jag funderade på om jag skulle nämna lekparken/ invånarparken som jag

samarbetade med vid namn. Jag valde att inte göra det och att inte heller berätta var i Helsingfors invånarparken finns för att beskydda informanternas identitet.

5 RESULTATEN AV DEN EMPIRISKA UNDERSÖKNINGEN

I det här kapitlet redogör jag för de resultat jag kommit fram till i den empiriska undersökningen, d.v.s. de öppna intervjuerna genom att jag delat in resultaten i olika teman utgående från de rubriker jag använde i min intervjuguide. Jag redogör först för informanternas bakgrund, sedan kommer jag in på fostran, familjen, barnets roll, dagvård samt samarbete och kommunikation mellan föräldrar och daghem. Jag har med citat från intervjuerna för att göra texten mer levande och dessa citat är översatta till svenska för att resten av mitt arbete också är på svenska. Jag har valt att översätta citaten utan språkfel och talspråk.

5.1 Bakgrund

För att få en bild av informanterna, bad jag dem berätta sin ålder, hur länge de bott i Finland, hur många barn de har och om barnen gått i daghem i Finland. Alla informanter är kvinnor och de är gifta.

Informant 1 är 33 år gammal och hon har bott 14 år i Finland. Hon har fyra barn och de har alla gått eller går i daghem; alla, utom det yngsta barnet.

Informant 2 är 27 år gammal och hon har bott 15 år i Finland. Hon har två barn, av vilka den äldre går i daghem.

Informant 3 är 33 år gammal och har bott 14 år i Finland. Hon har sju barn och de har alla gått eller går i daghem.

Informant 4 är 31 år gammal och hon har bott 15 år i Finland. Hon har fyra barn och av dem har alla utom den yngsta, gått i daghem.

5.2 Fostran i den somaliska kulturen

Jag började intervjun med att fråga om fostran: vad respondenten tycker att bra fostran är, vilken föräldrarnas respektive daghemmets roll är i barnets fostran samt skillnader i fostran i Somalia och Finland.

Informant 4:

Viktigt är en bra miljö. Det ska vara tryggt, lugnt och barnet behöver goda vänner som uppför sig bra. Det är viktigt att redan som liten, kunna bete sig bra. Föräldrarna lär barnet, hur man uppför sig bra.

Informant 3:

Om man vill ha en god fostran för barnet, är det viktigt med balans. Att både mamma och pappa är med. Om både mamma och pappa inte är med, så känner barnet att pappa har försvunnit och om mamma fattas, känner barnet att mamma är borta. Om ett barn bara växer upp med en förälder, och ett annat barn med båda föräldrarna, så är det inte samma. För att när det finns både mamma och pappa är det glädjefyllt men om det bara finns en förälder, är det lite minus. Det är alltid bättre att både mamma och pappa är med.

Det som alla informanter poängterade på ett sätt eller annat, var vikten av att barnen lär sig att uppföra sig bra. Informant 1 talade om hur viktigt det är att barnet lär sig språk, religionen, att följa regler och respektera sina föräldrar. Informant 2 talade om regelbundenhet, accepterande och sociala färdigheter som god fostran. Att sätta gränser för barnets agerande var enligt alla informanter viktigt.

Till frågan om vilken roll dels föräldrarna, dels daghemmet spelar i barnets fostran, svarade informant 3 att ”personalen som tar hand om barnet, kan berätta att de vill sätta gränser för barnet eller andra vägen att jag berättar för personalen om jag vill sätta vissa gränser för barnet”. Alla informanter uttryckte vikten av ett gott samarbete. Informant 1 berättade att det viktiga i daghemmet, är att barnen lär sig finska där, att läsa och skriva och att alla vänner är där.

Informant 2:

Det är bra för att barnet får vänner, får leka med sina vänner, har inte så tråkigt som det kanske skulle ha om det bara var hemma. Barnet lär sig också många bra saker i daghemmet, som man behöver kunna när man går i skolan sen.

Informant 4 poängterade också hur bra det var att barnen lär sig det finska språket och goda vanor i daghemmet, t.o.m. att de lär sig ”allting” där. Till skillnader mellan hem

och daghem, nämnde samma informant ”en annan kultur”. Med detta menade hon maten, språket, leksakerna och uppförandet. Att barnet lär sig av de andra barnen i daghemmet, tyckte informant 2 var bra. ”Barnet ser hur de andra barnen gör och gör på samma sätt.” Hon menade också att man måste sätta gränser och inte t.ex. låta barnen spela playstation hela dagen.

Informant 3 berättade att de har olika regler för barnet där hemma, än i daghemmet. ”I daghemmet är det mera lek och hemma handlar det mera om mattider och sovtider och att leka lite och tala med mamma om religion.” Hon förtydligade också att eftersom det i Finland finns en annan religion än den de har, måste hon lära barnet om religion där hemma och också tala somaliska så barnet kan det. De andra informanterna berättade att de har samma regler där hemma som i daghemmet. Informant 1 sade att de har ”samma jobb och lär barnet samma saker”.

Till skillnader i fostran i Somalia jämfört med Finland, nämnde informant 2 att det t.ex. inte finns daghem i Somalia och att det finns mycket släkt och vänner omkring. Hon sade att det inte finns mobbning i Somalia för att ”alla är så nära och hjälper: mamma, systrarna, moster och faster”. Alla informanter nämnde också att de är så ensamma i Finland. Informant 2 fortsatte berätta att man här i Finland förväntas att bara vara med sin man, medan mannen jobbar så han kan inte hjälpa ta hand om barnen och att man alltid är ensam. Hon berättade att i Somalia börjar barnen gå i skola redan som 5-åringar och då också i koranskolan. I Somalia gick man i koranskola varje dag men här i Finland hinner barnen bara på veckosluten.

Informant 2:

Här är det lite svårt. När du föder, är du helt ensam, ingen hjälper. Bara mannen, mannen, mannen. Det är ett helvete. Tycker jag. Här i Finland, är man helt ensam när det blir problem. Mannen måste hjälpa hela tiden. Därför är det ett helvete här. [...]Därför blir många kvinnor så stressade. För att hela tiden, är man ensam med barnen. [I Somalia] nån är med och hjälper, en syster eller mamma, eller nån släkting kommer hela tiden och hjälper. T.ex. hemma eller för barnet ut och leka. De säger ”nu får du städa och jag för barnet lite ut och leka under tiden”. Här är barnet hela tiden ensamt och det är dåligt. Därför får mammor stress. [...]Alla har alltid själva bråttom. Om det händer nånting, så är du ensam. Alltid. I Somalia, kommer alla efter dig. Här måste man vara helt själv. Jag skulle vilja jobba i invånarhuset. Men jag måste själv städa, ta hand om barnen och göra allting. Laga mat. I tre timmar efter att jag hämtat äldre barnet på daghem. Nog hinner man om båda barnen är i daghem. Men inte annars.

”Hela tiden, sen jag födde första barnet, har bara min man hjälpt mig” fortsätter informant 2. Hon berättar att fast hennes mamma och syster bor i närheten, vill de inte hjälpa henne. Somalia är enligt informanten ett bra land men när somalier kommer till Finland, förändras de och vill inte hjälpa till längre.

Informant 1 berättade om när hon var barn i Somalia och hur hon först gick i vanlig skola på morgonen, sedan kom hem och äta och så gick hon ännu till koranskolan och kom hem först klockan sex på kvällen. Hon sade att hon försöker fostra sina barn på samma sätt som hennes mamma gjorde med henne. Eftersom det inte finns en daglig koranskola här i Finland, gör barnen läxorna efter skolan. Hon säger att Finland är ett bra ställe och att i Somalia ”när du går till ett ställe där du lär dig engelska, så måste du gå till en privatskola på kvällen, om man vill”. Hon säger att man inte måste lära sig engelska och man betalar själv. Här i Finland är det bra tycker informant 1. Somalia har krig och det är en annan miljö där, där alla föräldrar, släktingar och vänner deltar i barnets fostran säger informant 4. Hon menar att man måste göra allting ensam här i Finland medan alla hjälper till i Somalia.

Informant 3:

Det är annorlunda. I Somalia har alla grannar och alla samma kultur och samma religion. Om barnen leker ute, behöver de inte lära sig en annan kultur utan alla har samma. Det finns inget svårt när kulturen är samma för alla. Här är det annorlunda att ta hand om barnen när det finns olika språk och allt är annorlunda. Om barnen leker ute är det inget farligt men de lär sig hur det är att vara människa och varifrån man kommer.

Att vilja fostra sina barn lika som modern har gjort, verkar vara gemensamt för alla informanter. Informant 3 berättar att eftersom hon har en mamma som fostrat henne, är det klart att hon fostrar sina barn på samma sätt, fast det kan vara svårt att göra det i Finland när allt är så annorlunda.

Informant 1 tar upp fysisk kontakt mellan föräldrar och barn. Hon berättar att hon gjorde en praktikperiod på ett daghem och då lade hon märke till att man i daghemmet fysiskt berörde barnen, t.ex. vid läggdags. Det säger hon att är bra men att man inte gör det i den somaliska kulturen. Man berör barnet och håller det i famnen bara tills det är 2 år gammalt. Efter det ”är barnet redan stort och vill inte sitta i famnen längre”. Hon

säger att barnen har sagt åt henne, att ”i daghemmet smeker de mig på huvudet” och då har hon också lärt sig att beröra sina barn.

5.3 Den somaliska familjen

Informanterna fick frågor om vem som hör till deras familj, vem som bestämmer i familjen, hurudan rollfördelning deras familj har, vilka skillnader som kan finnas jämfört med en finsk familj samt vad som kan vara svårt att förstå för finländare om den somaliska familjen.

Informant 4 berättar att hennes man, deras barn och hennes föräldrar hör till hennes familj. Mostrar, fastrar och mor- och farföräldrar är viktiga men de hör inte enligt henne, till familjen. Alla släktens kvinnor hör till familjen, säger informant 2. Hennes syster, hennes mamma, hennes man och deras barn hör till familjen. Barnens pappa och barnen tillsammans med bådars föräldrar och alla mostrar, fastrar och mor- och farbröder hör till familjen enligt informant 3. De kommer på besök varje fredag och när det är fest. Informant 1 berättar att hennes man och barnen hör till familjen tillsammans med barnens mostrar och hennes mamma och pappa. Så hör också mor- och farföräldrar och hennes mostrar och fastrar och mor- och farbröder till familjen. Hon berättar att de har varit 16 barn i hennes barndomsfamilj men att de nu bara är 10 barn kvar vid liv. När jag frågar om vem som bestämmer i familjen, svarar informant 1 att det är hon som bestämmer för att hennes man bor utomlands. Barnen bestämmer över vad de vill äta och mindre saker. Informant 3 säger att det är hon och hennes man som bestämmer. De brukar diskutera runt köksbordet eller på golvet med hela familjen och tala om något av barnen har betett sig dåligt. Hon säger att de vill visa ett gott exempel med mannen för hur man diskuterar som vuxna och ”inte bara ropa åt barnen att inte göra på ett visst sätt”. Hon säger att de vuxna alltid bestämmer, fast barnen kan få berätta sin åsikt i frågor som berör dem. Samma säger informant 4 och 2, att de brukar fråga barnens åsikt men att de bestämmer tillsammans med mannen.

I frågan om vem som gör vad i den somaliska familjen, svarar informant 3 att alla gör allting. Barnen hjälper också med att föra ut sopor och städa. Mammorna har

huvudansvaret för fostran av barnen. Papporna tar inte så mycket hand om barnen, säger hon och poängterar att mammorna är närmare barnen än papporna. Detta beror på att papporna jobbar eller studerar och är borta mycket. Också fast pappa skulle vara hemma säger hon, vet han ofta inte vad han ska göra med barnen. ”Mamma vet eftersom hon fött barnen”, försäkrar hon. Det är mamma som hjälper barnen att utvecklas. Pappa leker litet med barnen och hon erkänner att barnen behöver en fadersgestalt. Fast också en modersgestalt.

Informant 1 berättar om sin man som bor utomlands:

Han är inte snäll men han måste hjälpa till[när han kommer hem]. Jag jobbar fem dagar och sen är jag trött.[Då] städar han allting. Han lagar mat. Och jag kommer tillbaka först på eftermiddagen. Så då får jag en dag ledigt. Men under tre års tid hade jag ont i huvudet. I tre år, inte en enda dag ledigt. Hemma med små barn. Tur att de nu har växt upp.

Informant 4 påpekar att de somaliska mammorna i Finland ofta är hemma med barnen men att vissa också jobbar eller studerar. Hon vet att det inte är så i alla familjer men hon säger att hennes man alltid har hjälpt henne där hemma när han inte är på arbetsresa utomlands. Hennes man brukar hjälpa barnen med läxorna eftersom han är högutbildad. Han brukar också handla, t.o.m. med barnen och hjälpa att städa och laga mat. Barnen hjälper också litet med allt så att de ska lära sig. Informant 2 menar att män jobbar och kvinnor lagar mat. Om männen är hemma så är det inte bra. Det är bättre att mannen jobbar och frun studerar på kvällen så som de gör i hennes familj. Hon brukar laga maten färdig på dagen och ställa den i kylskåpet till kvällen så att de kan äta tillsammans hela familjen innan hon åker iväg till skolan. Hon påpekar att det ändå är hon som har huvudansvaret för barnens fostran och det är hon som läser för barnen och hjälper dem med läxorna. Pappa brukar leka litet med barnen.

Informant 2:

Kvinnorna gör nästan allting annat utom t.ex. hård städning, det hjälper pappa till med. Om man ska flytta på något tungt som soffan. Kvinnan klarar inte av det. Det är inte bra för ryggen. Så klart hjälper pappan. Och tvättar mattor.[...] Och pappan brukar ta hand om barnen när mamman städar. [...] Mannen bär också hem tunga kassar om de har handlat mycket mat. Alla människor är inte likadana. Vissa män är bra. Vissa inte. Samma sak i hela världen. Ibland är man bra och gör allting och ibland är pappa elak och ropar och skriker och mamman är rädd. Ibland är mannen bra och ibland dålig. Det är inte samma i alla familjer.

Informant 2 berättar att skillnader i finska och somaliska familjer är stora. Hon ger som exempel att finska ungdomar förväntas flytta hemifrån när de fyller 18 år medan somalier flyttar hemifrån först då de gifter sig. De har inte heller åldringshem, poängterar hon. De tar själv hand om sina äldre. Inom familjen tror hon att det kan vara så i Finland att kvinnan säger till mannen, att hon ska köpa mat och så vill hon att han ska betala halva summan. Så är det inte hos dem, säger hon utan allt är gemensamt. Alla pengar är gemensamma och när hon vill handla, ger mannen pengar åt henne. I somaliska familjer är det nog aldrig så att kvinnan jobbar och mannen är hemma med barnen. Mannen gör allting bara om kvinnan just har fött barn och är trött och slut. Informant 2 säger att hon inte varit hemma hos så många finska familjer för att kunna veta hur familjerna exakt beter sig här. En annan stor skillnad hon känner till, är att här bor flickor och pojkar tillsammans utan att vara gifta. Det gör inte somalier. Man har inte heller flick- och pojkvänner om inte föräldrarna godkänt förhållandet och efter det gifter man sig.

Informant 1:

Inte samma. För det olika kulturer. Men jag tycker det är bra med den finska kulturen. Om du säger "nej", så lyder barnet. Men vi...om barnet börjar gråta, gör vi som det vill. Det är bättre ensam. Om du bestämmer, så bestämmer du. Till exempel om mitt barn gråter, när jag tar en sak av honom, och han fortsätter gråta och skrika, säger jag till slut "ok, ta den tillbaka". Bara det blir tyst.

Informant 1 berättar att hon bara känner en finsk familj och att hon har varit på besök hos dem. Hon säger att i den finska familjen så håller föräldrarna fast vid regler och "om man säger nej till barnet så är det nej". Det är bra, tycker hon. Informant 3 berättar att man i den somaliska kulturen lär sig mycket i praktiken och menar att man i den finska kulturen talar mycket om saker i stället för att bara lära sig. Informant 4 tycker att finländare inte är så öppna så hon vet inte mycket om den finska familjen men hon tror att det kan vara svårt för finländare att förstå varför somalier äter annan mat och har annorlunda kläder t.ex. Informant 2 vet inte något som kan vara svårt för finländare att förstå om den somaliska kulturen, eftersom finländare enligt henne är så tysta och inte frågar något.

Informant 2:

Finländare är som du vet lite tysta. Frågar inte sådant. I Afrika har vi vet du, hårt ljud för oss. T.ex. när jag går dit till invånarparken, så är där ett ställe för åldringar. Och så träffas vi där med mina somaliska vänner och de äldre klagar högt på att vi har så mycket ljud för oss. "Aj, aj, aj, mina öron" säger de. De vill inte ha så hårt ljud. De klagar, klagat hela tiden. Men vissa åker till Afrika eller studerar kultur och de är bra. De vet hur det är i Afrika. De skrattar med dig. Så alla är inte likadana.

5.4 Barnets roll i den somaliska familjen

Informanterna fick frågor om barnets skyldigheter och rättigheter i familjen, om pojkar och flickor har olika skyldigheter och rättigheter samt frågade om det är viktigt att få barn.

Informant 1 berättar att det hör till barnens skyldigheter att hjälpa till hemma, ungefär vid 13-års åldern men att alla inte gör det ändå. Vissa barn hjälper hellre till där hemma än andra. Flickor hjälper till hemma medan pojkar inte gör det. Pojkarna spelar fotboll och dator och om man ber dem hjälpa till, säger de bara att de inte är kvinnor. När pojkarna är små, lär de sig städa men de lagar inte mycket mat enligt informant 1. Hon säger att pojkarna också hellre lyder pappan än mamman. Små barns skyldighet är att lyssna och lyda mamman. Barnet har också rättigheter att bestämma vissa saker som t.ex. vad de vill äta, leka och ha på sig för kläder. Informant 3 nämner samma rättigheter för barnen att bestämma över mindre saker. Hon påpekar ändå, att man måste sätta gränser för barnet och gör barnet fel, får det en varning och sedan ett straff. Pojkar har mer energi än flickorna så därför hjälper flickorna till mera där hemma. Pojkar hjälper till med att städa större saker, plocka undan leksaker och i köket kan de diska eller skala potatis ibland.

Informant 4 berättar att i deras familj försöker de vara så jämlika som möjligt och låta både flickor och pojkar hjälpa till där hemma. Informant 2 säger att alla barn har skyldigheter och att det är viktigt att de sköter dem ordentligt. Barnet får inte vara ute sent, får inte använda fula ord, ska uppföra sig bra hemma, i daghemmet, i skolan och på fritiden samt vara städig. Barnets skyldighet är att inte kasta omkring sina saker eller kläder och barnet ska alltid respektera läraren, föräldrarna och alla vuxna. Om barnet

inte lyder, får det kvarsittning eller så konfiskerar föräldrarna barnets leksaker, berättar informant 2. Till barnets rättigheter hör att få vara med och bestämma om maten och att välja sin egen hobby så att det inte börjar hänga på stan. Enligt informant 2 har pojkarna och flickorna samma skyldigheter och rättigheter för att pojkarna måste också kunna städa och laga mat om de någon gång behöver bo ensamma.

Till frågan om det är viktigt att få barn, svarade alla informanter med ungefär samma ord.

Informant 3:

Det är inte viktigt att få barn för bara Gud kan ge barn. Vi kan inte bestämma. Bara Gud vet om det är pojke eller flicka. I vissa familjer kan man tycka att pojkar är bättre. Men Gud bestämmer vem som får vad. I vissa familjer kan man ha fler pojkar och i vissa, fler flickor.

Informant 4 sade att både mannen och kvinnan bestämmer om de ska få barn för de har båda två sina rättigheter. Informant 2 var säker på att Gud alltid ger alla en familj, fast han inte alltid skulle ge barn. Så man behöver inte vara orolig. Informant 1 påminde om att hon själv inte kunde skapa sitt barn, utan det kunde bara Gud.

5.5 Dagvården i Finland

Frågorna informanterna svarade på var upplevelser av dagvården, vad som varit bra och mindre bra i daghemmet samt på vilket sätt daghemmet tagit den somaliska synen på fostran i betraktande.

Alla informanter fokuserade på det positiva i att deras barn fick gå på daghem.

Informant 1 berättade om daghemmets betydelse för att barnet ska lära sig finska, lära sig skriva och för att få en bra fostran. Enligt henne hjälper daghemmet med att sätta regler för barnet och det gör det lättare för henne också, att sätta gränser där hemma.

Informant 4 sade att barnet lär sig både finska och somaliska i daghemmet. Barnet lär sig också livsfärdigheter där som att klä på sig själv, somna själv, äta vid matbordet,

vara med andra barn och att samarbeta. Hon tycker det är speciellt bra att barnen fått vänner i daghemmet.

Informant 2 berättar om sitt barn efter att han börjat gå till daghemmet:

Han har förändrats. Han leker med vännerna och jag för honom på morgonen. Han går direkt och byter kläder och tvättar händerna som du såg, och han skriver i sitt eget häfte. Och han stör inte så mycket mera. Han gör det han ska.

Informant 2 poängterar också vännernas betydelse i daghemmet och att hennes barn lär sig så mycket där. Alla informanter säger att personalen på daghemmet aldrig har frågat något om somalisk kultur eller fostran. Informant 2 menar att personalen säkert vet allting redan. De vet i daghemmet, att ”somalier äter annan mat och har en annan kultur”. Informant 1 betonar att somalier har en annan religion och att de därför får veta på förhand om daghemmet ska gå till kyrkan och att någon från personalen stannar med barnet i daghemmet då. Hon säger att hon en gång lagat somalisk mat till vårfesten och ”då fick alla smaka”.

5.6 Förbättringar i samarbetet och kommunikationen mellan föräldrar och daghemspersonal

Informanterna svarade på frågor om hur man kan förbättra samarbetet mellan föräldrar och personal, hur personalen kan stöda föräldrarna i fostran av barnet, hur de upplever att personalen förstår dem, hur de förstår personalen, om de får svar på sina frågor samt om de har tillgång till tolk om de behöver.

Alla informanter tyckte att samarbetet med personalen fungerat bra, att personalen förstår dem och att de förstår personalen. Om de har frågor, så får de alltid svar på dem. Den första tiden då barnen började i daghemmet, använde alla tolk och det fungerade också bra. Informant 1 berättade om utvecklingssamtalet som alla föräldrar har med personalen en gång om året. Hon tyckte att det bra för de har pratat om hur året gått, hur barnet varit och allmänt om fostran.

Informant 1 har förslag på förbättringar i samarbetet:

T.ex. om barnet är oroligt och retar andra... att de då frågar mig, kunde du hämta barnet lite tidigare, så det hinner lugna sig. Mitt barn störde alltid andra barn, skrek och härjade. De sade att kom hit tidigare, kl 8 så hinner barnet leka först. Nu är det bättre. Så det är viktigt att prata. Varje dag. Så jag förstår varför barnet gråter. Hur dagen har gått. Om barnet har ätit dåligt. Personalen kan berätta hur barnet lekt med de andra, hur det klätt på sig. Allting.

För att stöda föräldrarna i fostran av barnet, säger alla informanter att bra kommunikation på daglig basis är viktigt; t.ex. att personalen berättar hur det går, vad barnet gör och tycker om. Informant 2 säger också kommunikationen är viktig. T.ex. om personalen har förbjudit något för barnet, måste föräldrarna få veta det för att kunna göra lika. Hon säger att det viktiga är att personal och föräldrar har samma regler, så att barnet inte blir ”råddigt”. Informant 3 berättar att hon respekterar all personal på daghemmet och hon har också lärt sina barn att göra samma sak så att om det är en man som jobbar på daghemmet, ska han respekteras på samma sätt som far i familjen och är det en kvinna som jobbar där, ska hon respekteras som mor. Hon berättar också om utvecklingssamtalet, att de talade om fostran och då hade hon sagt att hon vill att hennes dotter ska fostras till att bli kvinna och då hade de kommit överens om det med personalen.

6 ANALYS AV RESULTATET

I det här kapitlet analyserar jag och diskuterar kring de resultat jag fått från intervjuerna. Jag kopplar också samman resultaten med teorin för att svara på de frågor jag ställt i mina frågeställningar.

6.1 Analys och diskussion kring resultatet

Grunden för det här kapitlet utgörs av det huvudsakliga syftet för examensarbetet som är att undersöka den somaliska familjen och de somaliska föräldrarnas syn på barn och fostran i relation till daghemmet. Ett ytterligare syfte har varit att undersöka hur

fostringsgemenskapen ser ut samt hur den möjligtvis kunde förbättras. Jag kommer att analysera materialet från olika perspektiv enligt den kontextuella analysen och samtidigt systematiskt redogöra för mina frågeställningar inom varje perspektiv.

6.1.1 Socialpedagogiska principer

De socialpedagogiska principerna utgjorde inte någon fråga i intervjuerna men jag kommer att utgående från de socialpedagogiska principerna om dialog och delaktighet bygga upp ett perspektiv man kan se det empiriska materialet från.

Genom ett delaktighets perspektiv, kan man se på barnets roll i familjen som att barnet är delaktigt i beslut som fattas inom familjen, att barnet ofta har uppgifter att ta hand om hemma och vissa saker får barnet själv t.o.m. bestämma om. Flickor och pojkar har olika skyldigheter kommer det fram i intervjuerna, även om vissa informanter säger att de försöker vara så jämlika som möjligt. I den somaliska familjen socialiseras barnen tidigt in i männens eller kvinnornas värld och man lär dem uppgifter som hör till det egna könet enligt Tiilikainen (2005 s. 17). Flickorna tar traditionellt hand om skötsel av yngre syskon och hjälper till med hushållet. Sett ur ett delaktighets perspektiv, kan man se att den traditionella somaliska familjen har en bra samhörighet och att varje familjemedlem har sin givna roll. Kvinnorna/flickorna har huvudansvaret för att ta hand om hemmet medan männen/pojkar har som uppgift att försörja familjen. Genom intervjuerna märker man en förändring i arbetsfördelningen i den somaliska familjen i och med ankomsten till Finland. Flera somaliska män hjälper enligt informanterna till där hemma med städning, matlagning och skötsel av barn. Också barnen fostras till att jämlikt hjälpa till där hemma, fastän det inte alltid lyckas i alla fall enligt informant 1. Hon berättade om en bekants pojke som vägrade hjälpa till med något där hemma, eftersom ”han inte är kvinna”. Jämställdhetstänkandet kan jag tolka som att de influerats av här i Finland och det faktum att informant 4 svarade att ”de försöker vara så jämlika som möjligt” kan också tolkas som att hon ville låta så ”finländsk” som möjligt.

Ur ett dialogiskt perspektiv, kan man se att barnen tas med i beslutsfattandet enligt informanterna. Informant 3 berättar att de brukar samlas vid köksbordet och diskutera om barnen betett sig dåligt. Hon vill med sin man visa ett gott exempel på hur man

”diskuterar som vuxna”. Genom intervjuerna får man ändå en bild av att det inte alltid förs så mycket dialog med barnen i familjen. Informanterna berättar att barnens skyldighet är att lyssna på och lyda föräldrarna.

Enligt Marjeta (2001) framhäver den somaliska kulturen respekten av de äldre. Detta gör att man kan se den somaliska som en delaktighetens kultur eftersom alla har sin givna plats men samtidigt kan man säga att dialog och delaktighet inte har så stor prioritet när barnen förväntas lyda de äldre. Fostran ses som att lära barn som inte kan så mycket, vad som är rätt och fel. Föräldrarna är de som vet bäst. Enligt Freire (2005 s. 98-99), är det inte dialog, om en av parterna tror sig veta mer. Freire (s. 102) talar om fostran som växelverkan och handlar om fostraren och den fostrade gör tillsammans. I den traditionella somaliska kulturen av fostran kan man se mycket av denna ”Freire-inspirerade” pedagogik, speciellt i fråga om praktiska uppgifter. När man i den somaliska kulturen fostrar i värderingar eller teoretiska ämnen, kan man se att detta synsätt om att fostrare och den fostrade skulle lära sig tillsammans, i det stora hela fattas.

I fråga om daghem och hur daghemmet tagit den somaliska kulturen i betraktande, kan man säga att det finns stora brister i alla fall enligt informanternas utsagor. Ingen av informanterna hade ställts några som helst frågor om den somaliska kulturen. Informant 1 berättar att hon en gång blivit ombedd att laga somalisk mat till vårfesten. Detta kan man knappast säga att vittnar om en djup delaktighet eller en bra dialog eftersom en god fostringsgemenskap innebär att personalen känner till den somaliska familjen och den kulturella och religiösa bakgrunden (Könönen 2007 s. 17). Informant 2 menar att personalen inte frågat något om den somaliska kulturen, eftersom de ”säkert vet allting redan”. Målet med fostringsgemenskap är enligt Kaskela & Kekkonen (2006 s. 13) att redan från första början innesluta föräldrarnas åsikter och önskemål i fostran av barnet. För att få reda på dessa åsikter och önskemål krävs dialog och god interaktion. Om de somaliska mödrarna upplever att de aldrig fått frågor om den somaliska kulturen eller deras syn på fostran, är deras upplevelse av delaktighet inte den bästa.

På vilket sätt daghemmet bättre kunde stöda den somaliska synen på barn och fostran enligt de somaliska föräldrarna, svarar alla informanter att samarbetet fungerar så bra som möjligt. Informanterna upplever att personalen förstår dem och att de blir förstådda.

Jag ställer ändå frågan: är det verkligen föräldrarnas syn på fostran av deras barn som eftersträvas i daghemmet om ingen av föräldrarna jag intervjuat fått frågan om somalisk syn på fostran? Är det fostringsgemenskap med dialog och delaktighet som grund? Informant 3 ger exempel på att hon en gång delade sin åsikt med personalen att hon ville att hennes dotter skulle fostras till kvinna. Hon säger att då kom de överens om det med personalen, vilket tyder på delaktighet och dialog enligt de socialpedagogiska principerna.

Enligt föräldrarna fungerar också kommunikationen mellan dem och personalen bra. Alla informanter betonar vikten av daglig kommunikation. Ur en socialpedagogisk synpunkt, är god interaktion grunden för att uppnå dialog och för god interaktion, krävs en viss kontinuitet. Hur definierar man dock ordet kommunikation? Är det endast avsaknad av konflikt eller krävs det mer för en god kommunikation? Förstår de somaliska föräldrarna och personalen på daghemmet verkligen varandra?

Enligt Grunderna för planen för småbarnsfostran är småbarnsfostran ”växelverkan mellan vuxna och barn i de livsmiljöer som barnen är en del av och tar del i”. För att uppnå detta krävs nära samarbete mellan föräldrar och professionella fostrare, m.a.o. fostringsgemenskap. Med fostringsgemenskap avses att professionella och föräldrar gemensamt engagerar sig i barnets fostran och detta förutsätter ömsesidig tillit, jämlikhet och respekt. (Stakes 2005 s. 16, 36)

Den finländska dagvårdens syn på fostran är så till vida byggd på de socialpedagogiska principerna om delaktighet och dialog. Frågan är hur man inom fostringsgemenskapen ska nå djup enhet och ett bra samarbete den somaliska synen på fostran skiljer sig en hel från den finländska?

6.1.2 Intervjukontext

Alvesson talar om åtta grundmetaforer kopplade till intervjuer (Se Jacobsen 2007 s. 149). Jag kommer att studera mina intervjuer utifrån dessa perspektiv.

Eftersom intervjun som ett möte mellan två olika människor, påverkar båda varandra. Jag som kvinnlig, ung intervjuare i informanternas ålder, ökade säkerligen de intervjuades förtroende för mig jämfört med om det skulle ha varit en manlig intervjuare. I den somaliska kulturen, umgås kvinnor och män inte mycket med varandra om de inte är gifta, t.o.m. fruarna och hennes systrar går ett steg efter mannen om de är ute (Serkkola 1992 s. 21). Därför tror jag det kunde ha varit svårt för en manlig intervjuare att få samma svar som jag som kvinna. Vissa av kvinnorna kunde också relatera till mig och jag till dem på ett annat sätt, eftersom jag bott i Afrika en tid.

Intervjun ger också den intervjuade en möjlighet att ge uttryck för sina underförstådda förväntningar. Fastän jag noggrant på förhand gått igenom med varje informant vad intervjun skulle gå ut på, hade var och en av informanterna ändå vissa förväntningar på vad intervjun skulle handla om, som skilde sig från mina förväntningar. En del såg det eventuellt som ett sätt att få berätta om den somaliska kulturen och samtidigt ge en bild av hur bra fostrare de är. I en intervjusituation vill man gärna ge svar som man tror att kommer att gagna intervjuaren. De somaliska kvinnorna som jag intervjuade, var inriktade på att hjälpa mig, vilket säkert påverkade deras svar. Svarade informanterna som de trodde att de borde svara?

Intervjun ger också den intervjuade en möjlighet att skapa och förmedla en identitet. Svarade mina informanter på mina frågor i form av sig själva eller som somalier? Svarade de vad en somalisk kvinna skulle svara eller gav de uttryck för sina egna åsikter? Vissa intervjuade kanske ville visa upp en fin fasad av den somaliska familjen eller synen på fostran. Eventuellt kunde de intervjuade vara osäkra på om mitt arbete skulle påverka deras relation med daghemmet och ville därför visa upp den positiva sidan. Alla mina informanter fokuserade t.ex. på det positiva i att deras barn fick gå i daghem. Ingen tog upp negativa aspekter. Beror detta på att fostringsgemenskapen fungerar perfekt eller beror det på att de somaliska föräldrarna inte vet hur fostringsgemenskapen kunde se ut?

Intervjun kan också fungera som uttryck för ett kulturellt manus, d.v.s. man svarar det som är socialt acceptabelt. Informant 4 berättar att de försöker vara så jämlika som möjligt i deras fostran av barnen. Detta kan ses som ett uttryck för vad det är passande att säga i Finland och är nödvändigtvis inte vad informanten tycker eller hur de faktiskt

gör i familjen. Enligt Marjetas undersökning (2001 s. 39) hade de somaliska flickorna t.ex. större krav på sig än pojkarna att lära sig sköta hemmet. Försöker informant 4 och hennes familj vara jämlika eller var det bara som hon sade, för att vara socialt acceptabel i Finland?

Intervjun kan också vara en marknadsföring av den egna personen. Ville mina informanter bara framstå som duktiga och trevliga eller svarade de realistiskt på frågorna? Kände de ett behov att representera alla somalier i Finland?

Intervjun kan vara en politisk handling och man kan svara med hopp om att få en belöning eller få som man vill. Tänkte informanterna att de skulle ge en mer sympatisk bild av somalier om de svarade som de gjorde? Informanterna talade om hur ensamma de var i Finland, finns det ett annat syfte med att de berättade det? Eller är de alla verkligen så ensamma? Finns det en chans att informanterna trodde de skulle få mer stöd om de svarade så?

Intervjun kan också fungera som en arena för att skapa mening och man inte alls får veta den intervjuades egentliga uppfattning om saker. En del av mina informanter hade svårt att förstå ordet 'fostran', eftersom det inte finns ett ord för fostran på somaliska. Var det därför informantens tankar jag fick höra i intervjusituationen eller var det nya tankar som kom när nya ord och begrepp diskuterades? T.ex. med informant 1 fick jag förklara ordet fostran en stund och frågan är, om jag inte på samma gång styrde hennes svar också.

Intervjun kan dessutom ses som en arena som konstituerar den intervjuade genom att den intervjuade eventuellt bara återger samhällets tankar. Man kan ifrågasätta om det finns en stabil personlighet eller verklighet. Influerade det faktum att jag bad att få intervjua mina informanter dem genom att de bildade sig nya åsikter om barn och fostran t.ex.? Eller gjorde någon av mina frågor det?

6.1.3 Daghems miljön

Jag kommer att använda daghemsmiljön sett ur ett socialpedagogiskt perspektiv med delaktighet och dialog som grund som ett perspektiv. Hur ser daghemsmiljön ut för de

somaliska föräldrarna i teorin och i praktiken? Jag kommer att behandla mina frågeställningar med detta perspektiv som grund.

Ett syfte med socialpedagogiskt arbete är att stöda individens socialisation till samhället. Enligt Eriksson (2004 s. 71) handlar det socialpedagogiska uppdraget om att hjälpa en människa till aktivt deltagande i sin omgivning. Kurki (2001 s. 115-118) ser fostringsarbetet som ett viktigt fält för socialpedagogik eftersom förhållandet som uppstår i mötet mellan barnet och daghemmet, utgör också en relation mellan individ och samhälle sett i ett större sammanhang. Daghemmet är också ett möte med det finska samhället för de somaliska föräldrarna.

Barnets roll i den somaliska familjen jämfört med daghemmets syn på barnet, kan skilja sig mycket. I den somaliska kulturen finns traditionellt en strikt rollindelning. Med modern har barnet ofta ett förtroligt förhållande medan man respekterar fadern. Ett gammalt somaliskt ordspråk säger att ”unga män talar först då deras fäder har talat”. (Serkkola 1992 s. 27) Trots att värderingar och roller inom familjen på sätt och vis har förändrats i den somaliska familjen i Finland, finns det ändå stora skillnader i jämförelse med den finska synen på barn i daghem. Grunderna för planen för småbarnsfostran poängterar respekt och godkännande för barnet, rätt att bli hörd och sedd, självständighet och jämlikhet (Stakes 2005 s. 15).

Hur kan man stöda delaktigheten för barnet som växer upp i dessa två kulturella miljöer med olika värderingar? Enligt Talib (1999 s. 10) får en andra generationens invandrare inte stöd hemifrån att bilda sig en mångkulturell identitet eftersom föräldrarna inte har samma erfarenhet.

Alla informanter påpekade att det är centralt att barnet uppför sig väl eftersom barnet representerar hela familjen. Den somaliska kulturen är en kollektiv kultur, vilket betyder att det viktigaste är att höra till gruppen. Människor som lever i en kollektiv kultur, har ofta inlemmat kollektivets regler fullständigt och gör ingen skillnad mellan sin individuella identitet och gruppens identitet (Räty 2002 s. 58). Jämför man den kollektiva kulturen med den individualistiska kulturen som råder i dagens Finland, kan man säga att det är en stor skillnad. I den individualistiska kulturen uppmuntras individen till att ta initiativ, klara sig själv, bilda sig åsikter och uttrycka dem

(Malmberg 1996 s. 92). Hur ska barnet lära sig navigera mellan båda dessa kulturer? Hur kan man som professionell väcka diskussion, uppmuntra till dialog med både barn och föräldrar för att hjälpa barnet finna sin roll?

Fostran i den somaliska kulturen präglas också av det kollektiva tänkandet. Informant 4 påpekar att det viktiga är att barnet lär sig uppföra sig väl och har vänner som uppför sig bra. Informant 1 sade att det är viktigt i fostran att barnet lär sig följa religionen och regler och respektera sina föräldrar. Informanterna uttryckte också samma längtan att barnen skulle lära sig följa regler i samarbetet med daghemspersonalen. Informant 3 sade att ”personalen kan berätta för henne om det finns gränser de vill sätta för barnet och hon kan omvänt berätta för dem om det finns gränser hon vill sätta för barnet”. I mina intervjuer kom det fram att det viktigaste för de somaliska föräldrarna var hur barnet uppträdde, lydde och respekterade andra. Skillnader i fostran mellan daghem och hem var att det ”i daghem var mer lek och hemma mer mat- och sovtider och religion” sade informant 3. Ur ett delaktighetsperspektiv kan man säga att den somaliska synen på fostran fungerar bra. Dialog kanske på ett sätt fattas i den somaliska kulturen mellan vuxna och barn och det handlar mer om att följa gruppens förväntningar.

För barnets del representerar hemmet och daghemmet uppväxtmiljöer som kan skilja sig från varandra genom den fysiska miljön, verksamhetssätt, språkliga system, värderingar samt barnets ställning. För barnet kan detta medföra en konfliktsituation och olika förväntningar på barnet i olika miljöer. (Hujala m.fl. 1998 s.128)

Hur den somaliska föräldern upplever att den finska dagvården tagit den somaliska synen på barn och fostran i betraktande, kan diskuteras med daghemsmiljön som grund. Könönen (2008 s. 17) menar att kännedom om den somaliska kulturen är grundläggande för ett gott samarbete för att undvika missförstånd. När jag gjorde min arbetslivspraktik i ett daghem i Helsingfors med en stor procent barn med invandrabakgrund, uttryckte flera av personalen en frustration över att inte förstå de somaliska föräldrarna eller deras sätt att fostra sina barn. De somaliska föräldrarna jag intervjuade, berättade att ingen av dem någonsin fått en fråga om den somaliska kulturen eller deras sätt att se på fostran. Hur kan man genom de socialpedagogiska principerna delaktighet och dialog föra samman dessa två?

Möten mellan föräldrar och personal i tamburen eller på daghemsgården är viktiga, trots att de kan vara korta. Om de lyckas, kan man förmedla en omsorgens kultur, där både föräldrar och personal kan berätta om sina bekymmer eller glädjeämnen och inte tvingas gömma sin osäkerhet, trötthet eller oro. (Rasku-Puttonen 2006 s. 69)

Askola- Vehviläinen (1996) menar att en fortgående samtalsförbindelse mellan föräldrarna och daghemmet behövs, för även om familjens och daghemmets fostringsnormer skulle vara olika, borde daghemmet förmedla att de respekterar föräldrarnas expertis angående sitt eget barn. Är detta verklighet i våra daghem idag? Tar den finska dagvården hänsyn till den somaliska synen på fostran eller handlar det mest om att låta barnen med somalisk bakgrund slippa äta svinkött och höra om julen i daghemmet?

På frågan om på vilket sätt dagvården bättre kunde stöda den somaliska synen på barn och fostran enligt föräldrarna svarade alla informanter att de är nöjda med dagvården. Informanterna poängterade vikten av daglig kommunikation. Informant 3 gav ett exempel på hur hon i utvecklingssamtalet tagit upp att hon ville att hennes dotter skulle fostras till kvinna. Informant 3 har dock sju barn och det var först i samband med att hennes sista dotter var i daghem som hon hade nämnt att hon ville att hennes dotter skulle fostras till kvinna. Det tar tid att bygga upp en förtrolig relation, speciellt när parterna representerar olika kulturer. Kan det vara av ännu större vikt att fokusera på dialog med föräldrar av annan kulturell bakgrund för att bygga upp en förtrolig relation? Samarbetet påverkas även av andra faktorer än personalens och föräldrarnas interaktionsfärdigheter. Strukturella faktorer i daghemmet så som dagordningen, gruppstorleken, personalens arbetstider och utrymmen påverkar växelverkan. För att förbättra interaktionen, kanske man behöver ändra på praxis i daghemmet? (Hujala m.fl. 1998 s.131-132)

Hur kunde man öka somaliska föräldrars delaktighet i daghemmets vardag? Hur kunde dagvården bättre stöda den somaliska synen på fostran? Jag tror, att så som informant 1 stolt berättade om hur hon lagat somalisk mat för hela daghemmet till vårfesten, att nyckeln till delaktighet är att aktivera föräldrar till daghemmets vardag. Detta kunde göras genom att för det första förklara daghemmets vardag och uppmuntra föräldrar att konkret vara med en dag på daghemmet. Informant 1 berättade om ”morgoncirkeln” man har i daghemmet och att hon först flera år senare förstod vad som menades med

den och varför det skulle ha varit viktigt att hennes barn var med där. Hur är det möjligt att somaliska föräldrar som haft flera barn i dagvård, ändå inte förstår ord som fostringsgemenskap och utvecklingssamtal? Ändå berättar samma föräldrar hur bra samarbetet med personalen fungerar, hur bra de förstår personalen och vice versa. Alla informanter svarade att kommunikationen mellan dem och personalen fungerade bra. För det andra kunde man som professionell vara aktivare på att fråga somalier om deras kultur, värderingar, religion och vanor. Fast man som professionell tror att man ”redan vet allt”. Enligt Askola-Vehviläinen (1996, s. 34) undersökning, ville invandrarföräldrarna samarbeta med personalen i daghemmet. Oftast föreslogs diskussioner med daghemspersonalen. Över en femtedel av informanterna var redo att ge kulturellt och materiellt stöd till daghemmet. Föräldrarna önskade dock att personalen konkret skulle be om hjälp. Föräldramöten var inte en populär samarbetsform, beroende på språkmuren.

Enligt Grunderna för planen för småbarnsfostran har alla barn rätt till bl.a. bli förstådda och uppmärksammade enligt sin utvecklingsnivå, få specialstöd då det behövs samt rätt till egen kultur, eget språk och egen religion (Stakes 2005 s. 17). Om detta förverkligas i dagvården stöder det allas delaktighet. Frågan är om detta förverkligas? Grunderna för planen för småbarnsfostran talar också om ett nära samarbete mellan professionella och föräldrar. Hur kan man uppnå ett nära samarbete om man inte förstår varandra? Professionella inom småbarnsfostran förväntas stöda barnets egen kultur, livsstil, historia och befrämja barnets egna kulturella traditioner (Hujala m.fl. 1999 s. 5). Hur kan personalen göra detta om de inte känner till barnets kultur? Varje familj har dessutom sina egna traditioner och värderingar. Det räcker inte enbart med att känna till allmän information om somalisk kultur.

Enligt den finländska dagvårdens syn på fostran, är varje barn unikt och man betonar barndomens betydelse i sig. En styrande princip inom finländsk småbarnsfostran är att stegvis öka barnets självständighet. Grunderna för planen för småbarnsfostran poängterar också individualitet och individuella förutsättningar. Fostringsprinciperna innefattar att barnet lär sig fatta beslut, kunna ta hand om sig själv, lita på sitt eget kunnande och ta egna initiativ. (Stakes 2005 s. 18) Är de styrande principerna inom småbarnsfostran i den somaliska kulturen samma? Har barndomen ett värde i sig själv i den somaliska kulturen? Detta är frågor som är viktiga att reflektera över vidare.

7 DISKUSSION

Avslutningsvis diskuterar jag kring examensarbetsprocessen och metoden. Jag ger också förslag till fortsatt forskning.

7.1 Diskussion

I början av examensarbetsprocessen visste jag att jag ville skriva om mångkulturellt arbete. Efter daghemspraktiken visste jag att jag ville undersöka den somaliska synen på barn och fostran. Personalen på daghemmet där jag utförde min praktik, gav mig den idén. Orsaken till att jag inte gjorde min undersökning i samarbete med dem, var att jag tänkte att det högst antagligen skulle ha gett partiska svar. Föräldrar är i ett beroende förhållande till daghemmet och om jag fick mina informanter via personalen på daghemmet och utförde intervjuerna där, tyckte jag att det skulle inverka på reliabiliteten av undersökningen.

Jag har arbetat för att mitt examensarbete skulle vara en fungerande och omfattande helhet där de enskilda delarna är genomtänkta och planerade att passa in i helheten. Under examensarbetsprocessen har jag fått skära bort delar jag från början tänkt ha med och förankra mitt perspektiv i socialpedagogiken mer än vad jag tänkt från början. Jag funderade länge på hur många frågeställningar jag skulle ha och efter ett noga övervägande, kom jag fram till att jag ville ha flera (6 st.) frågeställningar. Den sista av mina frågeställningar har jag besvarat endast genom teorin. Jag ville ha många frågeställningar för att få en heltäckande inblick i mitt syfte för examensarbetet trots att jag är medveten om faran att få ett för brett ämne.

Syftet med mitt examensarbete är att undersöka den somaliska familjen, dess syn på barn och fostran samt föräldrarnas samarbete med daghemmet. Min teoretiska referensram är socialpedagogiken och jag har valt att se på materialet främst genom delaktighets- och dialogperspektiv. Jag menar att mitt examensarbete bidrar till forskningen som görs kring mångkulturella frågor i Finland. Jag har valt att inte ta med forskning från andra länder, inte ens nordiska länder p.g.a. att jag ville fokusera endast

på Finland och p.g.a. att situationen är en annan i t.ex. Sverige där det funnits invandrare redan länge i mycket större antal än här. Resultaten från min forskning stämmer överens med resultat från tidigare forskning i Finland och jag märker att samma problemställningar kommit upp i tidigare forskning.

Intervjufrågorna är sammanställda utgående från idéer från fältet samt från teorin som mitt arbete grundar sig på. Svaren från den empiriska delen går således att koppla till teorin. Jag kan också se en koppling mellan de resultat jag fått och den teorin jag använt. Jag måste ändå poängtera att resultatet jag fått är begränsat till den invånarpark/lekpark där jag utförde mina intervjuer och kan inte generaliseras. Undersökningen kan vara till hjälp för personalen som arbetar på ifrågavarande invånarpark och eventuellt andra för att skapa förståelse för den somaliska synen på barn och fostran. Jag vill också markera att resultaten av undersökningen kan påverkas av mina förhandskunskaper och mina värderingar och därför påverka tillförlitligheten.

Jag vill presentera resultaten av undersökningen för personalen på invånarparken eftersom de bitt om det. Jag önskar att mitt examensarbete ska skapa diskussion och ge nya tankar och frågor att fundera på för alla som kommer i kontakt med mångkulturella familjer. Examensarbetsprocessen har varit givande och jag upplever att jag utvecklats och lärt mig mycket. Att på detta sätt systematiskt reflektera över ett specifikt ämne, har gett ett nytt djup i mitt kunnande som socionom.

För mig var det svåraste i examensarbetsprocessen att komma igång. Transkriberingen av intervjubanden och genomgången av resultaten var också stundom mödosamma. Jag valde att analysera mitt material genom den kontextuella analysen och det var en annan utmaning. Det kändes osäkert i början eftersom jag saknade en modell eller ett exempel på hur någon annan gjort i ett examensarbete. Jag ville ändå använda mig av den kontextuella analysen för den kändes mest givande med tanke på mitt material.

7.1.1 Diskussion kring metoden

Med det kritiska hermeneutiska synsättet som vetenskapsfilosofisk inriktning var det naturligt att utföra intervjuerna. Jag fick genom intervjuerna en större inblick i och

förståelse för människors livssituationer. Mina frågeställningar handlade om somaliers uppfattningar och upplevelser så det kvalitativa metodvalet med intervjuer passade bra i min undersökning. Jag har lyft fram ett djupare perspektiv av informanterna och deras uppfattningar och upplevelser i mitt examensarbete. Därför kan mitt examensarbete skapa förståelse för ämnet, trots ett litet antal informanter.

Att jag använde mig av intervjuer som metod gjorde att jag fick höra informanternas åsikter och erfarenheter och samtidigt se hur de uppträdde. De flesta intervjuerna genomfördes i invånarparken i ett avskilt rum. Det som störde både innehållet och koncentrationen var informanternas små barn som emellanåt sprang in och behövde mamma samt annan personal som hade ärenden. En intervju gjorde jag hemma hos en informant och då stördes intervjun också av barnen som ville vara med. Det positiva med detta, var att jag på så sätt såg informanterna med sina barn och eftersom ämnet var fostran och syn på barn, fick jag en djupare inblick och förståelse av att se interaktionen mellan dem. Informanternas modersmål är dessutom somaliska och för att intervjuerna gjordes på finska är vissa språkliga missförstånd säkert oundvikliga. Jag skulle gärna ha haft med pappor i mina intervjuer men eftersom de inte umgås in invånarparken var det inte möjligt och enligt mina informanternas utsagor, är det ändå mödrarna som har huvudansvaret för barnens fostran.

Som analysmetod använde jag den kontextuella analysen. Det gjorde att jag kritiskt kunde granska det material jag fått genom både litteraturen och intervjuerna. Jag fick också ett större djup i materialet genom den kontextuella analysen och kom fram till många frågor man kan spinna vidare på.

7.2 Förslag till fortsatt forskning

I mitt examensarbete har jag valt att fokusera på de somaliska föräldrarnas uppfattningar och upplevelser av barn, fostran och dagvård. Det som kunde vara intressant att fortsätta forska i är daghemspersonalens uppfattningar och upplevelser av det samma. Mångkulturellt arbete finns det också mycket kvar att undersöka i. Till exempel språkets betydelse i kontakt med mångkulturella familjer. Alla med ett annat modersmål än finska och svenska har rätt till tolk men hur stor delaktighet kan det finnas i daglig växelverkan mellan föräldrar och daghemspersonal då den ena parten inte kan språket? Tolken är ju inte med i det dagliga samspelet.

Ett annat perspektiv kunde vara att intervjua somaliska pappor och se om de har tankar om fostran som mammorna. Vill papporna vara lika delaktiga i fostringsgemenskapen som mammorna? Hur ser de somaliska papporna på barn och fostran? Barnets perspektiv kunde man också undersöka. Hur upplever barnet att vara mitt i två kulturer? Hur kunde man höra barnets röst? Vad tycker barnet är bra fostran? Det finns många perspektiv och frågeställningar kvar att undersöka.

KÄLLOR

- Alasuutari, M. 2003. *Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajalasten kouluttautuminen ja siihen vaikuttavat tekijät – tapausesimerkkinä somalilapset ja nuoret. I: Yhteiset Lapsemme ry. *Somalialainen kulttuuri ja kasvatustilanne Suomessa ja Somaliassa*. Seminaarijulkaisu. Helsinki. s. 10-15.
- Alvesson, M. & Skoldberg, K. 1994. *Tolkning och Reflektion. Vetenskapsfilosofi och Kvalitativ Metod*. Lund. Studentlitteratur.
- Antikainen, A. 1998. *Kasvatus, elämäntilanne ja yhteiskunta*. Porvoo: WSOY.
- Askola-Vehviläinen, S. 1996. *Maahanmuuttajaperheiden lasten päivähoidon Itä-Helsingissä*. Helsinki: Helsingin kaupunki.
- Dalen, M. 2008. *Intervju som metod*. Malmö: Intergraf AB.
- Edwards, A. and Knight, P. 1994. *Effective Education in the Early Years*. Buckingham: Open University Press.
- Egidius, H. (1995). *Termlexikon i psykologi, pedagogik och psykoterapi*. 5:e uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson, L. 2004. Gemenskapen då och nu. I: Eriksson, L., Hermansson, H-E. & Münger, A-C. (red.) *Socialpedagogik och samhällsförståelse. Teori och praktik i socialpedagogisk forskning*. Stockholm: Symposion, s. 71-106.
- Eriksson, L. & Markström, A-M. 2000. *Den svårfångade socialpedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Hassinen-Ali-Azzani, T. 2002. *Terveys ja lapset ovat Jumalan lahjoja: etnografia somalialaisten terveyskäytännöistä ja perhe-elämän hoitokäytännöistä suomalaiseseen kulttuuriin siirtymävaiheessa*. Kuopio.
- Freire, P. 2005. *Sorrettujen pedagogiikka*. Vastapaino. Tampere.
- Gustavsson, A. 2008 Vår tids socialpedagogik. I: Molin, M., Gustavsson, A. & Hermansson, H-E (red.). *Meningsskapande och delaktighet- Om vår tids socialpedagogik*. Göteborg: Daidalos, s. 9-43.
- Hautaniemi, P. 2004. *Pojat! Somalipoikien kiistanalainen nuoruus Suomessa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. *Tutkimushaastattelut. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistonpaino.

Hujala – Huttunen, E. & Nivala, V. 1996. *Yhteistyö päivähoitossa. Kasvatuksen lapsikohtainen suunnittelu yhteistyössä vanhempien kanssa*. Oulu: Varhaiskasvatus 90 oy.

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila-Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. *Päivähoidosta varhaiskasvatukseen*. Jyväskylä: Varhaiskasvatus 90 Oy.

Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L. & Vartiainen, P. 1999. *Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa*. Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus. Oulun yliopistopaino.

Jacobsen, D.I. 2007 *Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Danmark: Studentlitteratur. 316s.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. *Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen*. Helsinki: Lastentarhanopettajanliitto – Barnträdgårdsläraryrkesförbundet ry.16-18s.

Kekkonen, M. 2004. *Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa – Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen*. Helsinki: Stakes.

Kurki, L. 2001. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen. I: Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. (red.). *Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia*. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 112-135.

Könönen, Kirsi 2007: *Kumppanuus on tiiviimpää kuin yhteistyö: maahanmuuttajataustaisten vanhempien näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta*. [www]. Hämtat: 1.2.2010 <<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20072083>>.

Könönen, Kirsi 2008: Päivähoito kuulee huonosti maahanmuuttajaa. *Dialogi-tidningen* nr 1. s.16-17.

Madsen, B. 2001. *Socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.

Madsen, B. 2006. *Socialpedagogik. Integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur.

Malmberg, R. 1996. ”Kuules johtaja!” – Suhtautuminen valtaan. I: Salo-Lee, L, R. Malmberg & R. Hallinoja. *Me ja muut. Kulttuurien välinen viestintä*. Jyväskylä:Gummerus Kirjapaino Oy, s. 27-49.

Marjeta, M. 2001. *Äidit ja tyttäret kahdessa kulttuurissa: somalinaiset, perhe ja muutos*. Sosiologian tutkimuksia 4. Joensuu.

Molin, M. 2008. Analysen av tillhörighet - en socialpedagogisk utmaning. I Molin, M., Gustavsson, A. & Hermansson, H-E. (red.). *Meningsskapande och delaktighet - om vår tids socialpedagogik*. Göteborg: Daidalos, s. 145-168.

- Mönkkönen, K. 2007. *Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö*. Helsinki: Edita.
- Nurmi, S. 1994. *Katsomukset kohtaavat*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Omer Abdi, Y. 1992. *Somalina Suomessa*. Helsingfors. Social- och hälsovårdsministeriet.
- Perho, I (red.) & Palva, H. 1998. *Islamilainen kulttuuri*. Helsinki: Otava.
- Patel, R. & Davidsson, B. 2003. *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur. 3. upplagan.
- Piiroinen, T. 2007. *Ohjaajan opas. Lasten osallistavien ryhmien ohjaamiseen*. [www]. Kuunnelkaa meitä – Lasten osallisuushanke 2006-2007. 25s. Hämtat: 1.2.2010. http://www.kalevannuoret.fi/modules/ContentExpress/img_repository/kuunnelkaa_meita_toke.pdf.
- Rasku-Puttonen, H. (red.); Karila, K.; Alasuutari, M; Hännikäinen, M; Nummenmaa, A R. 2006. *Kasvatusvuorovaikutus*. Tammerfors: Vastapaino.
- Remso, N. 2006. *Tuhat ja yksi kieltä pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksessa : Selvitys varhaiskasvatuksen monikulttuurisuustilanteesta kunnan järjestämässä päivähoitossa pääkaupunkiseudulla helmikuussa 2005*. Helsinki : Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca.
- Räty, M. 2002. *Maahanmuuttaja asiakkaana*. Helsinki: Tammi.
- Rönkä, A. & Kinnunen, U. (red.) 2002. *Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen*. PS-kustannus. Jyväskylä.
- Salo-Lee, L. 1996. *Kieli, kulttuuri ja viestintä*. I: Salo-Lee L, Malmberg R & Halinoja R (red) Me ja muut. Jyväskylä: Gummerus, s. 6-25.
- Serkkola, A. 1992. *Somalia – taival suvun ja valtion varjossa*. Helsingfors. VAPK-kustannus, Social- och hälsovårdsministeriet.
- Silfverberg, G. 1999. *Praktisk klokhet. Om dialogens och dygdens betydelse för yrkesskicklighet och socialpolitik*. Stockholm: Symposion.
- Social- och hälsovårdsministeriet. 2002. *Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista*. Helsingfors: Edita Prima Oy.
- Social- och hälsovårdsministeriet. 2007. *Maahanmuuttajatyön kehittäminen varhaiskasvatuksessa*. Helsingfors: Social- och hälsovårdsministeriet.
- Stakes. 2005. *Grunderna för planerna för småbarnsfostran*. Helsinki: Stakes.
- Talib, M-T. 1999. *Toiseuden kohtaaminen koulussa. Opettajien uskomuksia maahanmuuttajaoppilaista*. Helsinki: Hakapaino.

Tast, E. 2007. Juuret ja siivet – sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa. I: *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, s. 17-51.

Thurén, T. 2007. *Vetenskapsteori för nybörjare*. 2. Upplagan. Malmö: Liber.

Tiilikainen, M. 2003. *Arjen islam. Somalinaisten elämää Suomessa*. Tampere: Vastapaino.

Tiilikainen, M. & Mohamed, S. 2005. Somaliäidit kasvattajina sekä äitien arki Somaliassa ja Suomessa. I: Yhteiset Lapsemme ry. *Somalialainen kulttuuri ja kasvatust Suomessa ja Somaliassa*. Seminaarijulkaisu. Helsinki. s. 17-19.

Tiilikka, A. 2005. *Äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta*. Oulu: Acta Universitatis Ouluensis.

Öppet material tillgängligt på Internet

Lagen om barndagvård 19.1.1973/36 och 16.3.1973/239 Finlands författningssamling.

Tillgänglig: Finlex

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1973/19730036>

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1973/19730239>

BILAGOR

Bilaga 1

Informationsbrev till organisation

Helsingfors 21.9.2009

Hej!

Jag heter Ina Johansson och studerar inom det sociala området för sista året på Arcada - Nylands svenska yrkeshögskola. Jag har i mitt examensarbete valt att undersöka hur somaliska föräldrar ser på barn och fostran och samarbete med daghemmet. Detta kommer att ske genom intervjuer.

Syftet med studien är att inhämta kunskap som kommer till nytta för daghemspersonal och andra som arbetar med somalier för att bl.a. förbättra fostringsgemenskapen.

Svaren i undersökningen är anonyma i forskningsresultatet. Ingen annan kommer att ha tillgång till råmaterialet förutom forskaren och handledaren. Intervjun som bandinspelas och skrivs ut ord för ord kommer att förstöras efter min analys.

Tack för samarbetet!

Mvh. Ina

Vi eventuella frågor kan du kontakta mig via telefon eller e-post

Ina Johansson
xxx-xxxxxx
johanssi@arcada.fi

Handledare för examensarbetet är:

Fil.dr Ellinor Silius-Ahonen
Tel. 0207699519
esa@egon.arcada.fi

Plats	Datum	Ina Johansson
-------	-------	---------------

Tiedotuskirje

Bilaga 1(2)

Hei!

Nimeni on Ina Johansson ja opiskelen viimeistä vuotta Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola:ssa. Opinnäytetyössäni tutkin somalialaisten näkemyksiä lapsista ja kasvatuksesta sekä yhteistyöstä päiväkodin kanssa. Tämä tapahtuu haastattelujen kautta.

Tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa joka olisi hyödyksi päiväkodeille ja muille, jotka työskentelevät somaleiden/somalitaustaisten kanssa, jotta kasvatuskumppanuus voisi toteutua parhaiten.

Vastaukset ovat anonyymeja tutkimustuloksessa. Kukaan muu paitsi tutkija ja ohjaaja ei tule lukemaan tai kuuntelemaan raakamateriaalia.

Lämmin kiitos yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin/Ina

Jos sinulla on kysymyksiä, niin tavoitat minua puhelimitse tai sähköpostitse.

Ina Johansson
Puh. 050 5229406
johanssi@arcada.fi

Opinnäytetyön ohjaaja on:

Fil.tr Ellinor Silius-Ahonen
Puh. 0207699519
esa@egon.arcada.fi

Följebrev

Helsingfors 1.9.2009

Bästa undersökningsdeltagare!

Jag heter Ina Johansson och studerar inom det sociala området för sista året på Arcada - Nylands svenska yrkeshögskola. Jag har i mitt examensarbete valt att undersöka hur somaliska föräldrar ser på barn och fostran och samarbete med daghemmet. Detta kommer att ske genom intervjuer.

Syftet med studien är att inhämta kunskap som kommer till nytta för daghemspersonal och andra som arbetar med somalier för att bl.a. förbättra fostringsgemenskapen.

Som deltagare i undersökningen har du rätt att avbryta intervjun i vilket skede som helst utan att ange någon orsak. Dina svar är anonyma i forskningsresultatet. Ingen annan kommer att ha tillgång till råmaterialet förutom forskaren och handledaren. Intervjun som bandinspelas och skrivs ut ord för ord kommer att förstöras efter min analys.

Ett stort tack för att du deltar!

Mvh. Ina

Vi eventuella frågor kan du kontakta mig via telefon eller e-post

Ina Johansson
xxx-xxxxxxx
johanssi@arcada.fi

Handledare för examensarbetet är:

Fil.dr Ellinor Silius-Ahonen
Tel. 0207699519
esa@egon.arcada.fi

Saatekirje

Bilaga 2 (2)

Helsinki 1.9.2009

Hyvä tutkimuksen osallistuja!

Nimeni on Ina Johansson ja opiskelen viimeistä vuotta Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola:ssa. Opinnäytetyössäni tutkin somalialaisten näkemyksiä lapsista ja kasvatuksesta sekä yhteistyöstä päiväkodin kanssa. Tämä tapahtuu haastattelujen kautta.

Tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa joka olisi hyödyksi päiväkodeille ja muille, jotka työskentelevät somaleiden/somalitaustaisten kanssa, jotta kasvatuskumppanuus voisi toteutua parhaiten.

Tutkimuksen osallistujana sinulla on oikeus keskeyttää haastattelu milloin vaan, mainitsematta syytä keskeytykseen. Haastattelu, joka nauhoitetaan ja kirjoitetaan sana sanalta paperille, hävitetään analysoinnin jälkeen. Vastauksesi ovat anonyymit tutkimustuloksessa. Kukaan muu paitsi tutkija ja ohjaaja ei tule lukemaan tai kuuntelemaan raakamateriaalia.

Lämmin kiitos osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin/Ina

Jos sinulla on kysymyksiä, niin tavoitat minua puhelimitse tai sähköpostitse.

Ina Johansson
Puh. 050 5229406
johanssi@arcada.fi

Opinnäytetyön ohjaaja on:

Fil.tr Ellinor Silius-Ahonen
Puh. 0207699519
esa@egon.arcada

(Översättningen av blanketten är inte språkgranskad)

Bilaga 3

Tiedoitettu suostumus - lomake

Waraaqda warbixinta

Tutkielman nimi: Somalialaisten vanhempien näkemyksiä lapsista ja kasvatuksesta Suomessa.

Waxaan xaq u leeyahay inaan markii aan doono diidikaro, ama joojinkaro ka qeeyb qaadashada baaritaankan, aniga oo aan u baahneeyn sabab. Hadii aan joojiyo ama aan diido in aan ka qeeybqaadto baaritaan, taas wax saameeyn ah kuma lahan kumana yeelan doonto caafimaadkeeyga, ama xanaanada aan uga baahanahay shaqaalaha caafimaadka Finland. (macanaha ganaaq ahan la iiguma diidayo in la i daaweeyo).

Minua on pyydetty osallistumaan tutkielmaan jonka tavoitteena on selvittää miten somalialaiset vanhemmat näkevät lapset sekä kasvatuksen Suomessa. Tutkielman tarkoitus on lisätä ymmärrystä somalialaisesta kulttuurista parantaakseen päiväkodin ja vanhempien yhteistyötä, n.s. kasvatuskumppanuutta. Tutkielma on sosiaalialan opiskelijan opinnäyte ammattikorkeakoulussa Arcadassa.

Waxaan fahmey in waraaqahan iyo cajaladaha wareeysiga meel ku xiran yihiin kedibne la baabi, in doono markii loo isticmaalo sidii loogu talo galay. waan fahmey in wareeysigayga laga soo qaadan doono waxyaabo kooban oo sida aan u iri loogu qoridoona buuga baaritaanka, baaritaankanina uu ku soo bixi doono iswiidhesh, maadaama iskoolka Arcada uu yahay iswiidhesh. Hadii hadalkeyga qoraalka lugu darayo oo kooban iswiidhesh loo bedelayo si tifaftiran ayaa loo turjumidoonaa.

Olen ymmärtänyt tutkielmasta saamani suullisen ja kirjallisen tiedon. Olen saanut vastauksen mahdollisiin tutkielmaa koskeviin kysymyksiini ja minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumisiani.

Waan fahmey waxa uu ku saabsan yahay baaritaanku, waxaana warbixintu igu soo gaartey ayada oo qoraal ah iyo afka la iigu sharaxayba. Jawaab ayaan u helay su,aalaha aan qabey oo ku saabsanaa baaritaankan, waqti igu filana waan heeystey oo aan uga soo fekero ka qeeybqaada shadayda baaritaankan.

Edellytän että kaikki antamani tiedot käsitellään luottamuksellisesti hyvällä tutkimustavalla sekä että henkilötietoni ei luovuteta kenellekään. Jos antamani tiedot käytetään kotimaisessa tai kansainvälisessä hoitotieteellisessä kirjallisuudessa julkaistakseen tutkimustulokset edellytän että kaikki tiedot esitetään tavalla jossa minua näiden perusteilla ei pystytä tunnistaa.

Waxaan rabaa in aan aniga war bixinteyda, magaceyga dadeeyda meesha aan deganahay i wax la mid ah loo gudbinin qofkale oo aan ahayn qofka baaritaankan sameeynaya. Hadii eey dhacdo inuu baaritaankani sii dheeraado oo lagusoo saaro buugaag ama joornaalo dalka ama dibada ah waxaan jeclahay in warbixinteyda loo bedelo siaan aniga ineey tahay qoftani loo fahmikarin.

Olen ymmärtänyt että haastattelu nauhoitetaan ja kirjoitetaan myöhemmin paperiversioksi. Tämä raakamateriaali on ainoastaan tutkijan ja ohjaajan käytössä. Olen ymmärtänyt että kaikki haastattelujen raakamateriaali säilytetään lukitussa kaapissa ja hävitetään kun sitä ei enää tarvita. Ymmärrän että tutkimusraportissa, joka julkaistaan ammattikorkeakoulu Arcadssa, käytetään ainoastaan lainauksia antamastani tiedosta. Jos lainaukset käännettään ruotsiksi, tämä tehdään huolellisesti.

Waxaan fahmey in wareeysigan la duubayo marka hore kedibna waraaq ahan loo bedelayo. Waraaqahana aaney arkidoonaan qofkale oo aan ka ahayn ardayda iyo macalimadeeda. Waxaan fahmey in waraaqahan iyo cajaladaha wareeysiga meel ku xiran yihiin kedibne la baabi, in doono markii loo isticmaalo sidii loogu talo galay. waan fahmey in wareeysigayga laga soo qaadan doono waxyaabo kooban oo sida aan u iri loogu qoridoona buuga baaritaanka, baaritaankanina uu ku soo bixi doono iswiidhesh, maadaama iskoolka Arcada uu yahay iswiidhesh. Hadii hadalkeyga qoraalka lugu darayo oo kooban iswiidhesh loo bedelayo si tifaftiran ayaa loo turjumidoonaa.

Ymmärrän että osallistumiseni tutkielmaan on täysin vapaaehtoista. Minulla on oikeus milloin vaan keskeyttää osallistumiseni ilman ilmoitettua syytä. Jos en halua osallistua tutkielmaan tai jos keskeytän osallistumiseni, tämä ei vaikuta nykyiseen tai tulevan hoidon saamiseen.

Waxaan ogahay ineey ka qeeybgalkayga wuu yahay iskaa wax u qabso, oo aan leeygu qasbin. Waxaan xaq u leeyahay inaan markii aan doono diidikaro, ama joojinkaro ka qeeyb qaadashada baaritaankan, aniga oo aan u baahneeyn sabab. Hadii aan joojiyo ama aan diido in aan ka qeeybqaadto baaritaan, taas wax saameeyn ah kuma lahan kumana yeelan doonto caafimaadkeyga, ama xanaanada aan uga baahanahay shaqaalaha caafimaadka Finland. (macanaha ganaaq ahan la iiguma diidayo in la i daaweeyo).

Vahvistan allekirjoituksellani vapaaehtoisen osallistumisen tähän tutkielmaan.

Sixiixeygani wuxuu cadeynaya in aan aniga doortay in aan ka qeeybqaadto baaritaankan.

Allekirjoitus - Sixiix

Nimen selvennys (etu- ja sukunimi) - Magacada far waaweeyn ku qor (magacada iyo kedib kan awooweha)

Paikka ja aika - Meesha iyo taariiqda maanta.

Suostumuksen vastaanottaja:

Qofta qaabilaya waraaqaha

Allekirjoitus - Sixiix

Nimen selvennys (etu- ja sukunimi) - Magacada far waaweyn ku qor (magacada iyo kedib kan awooweha)

Paikka ja aika - Meesha iyo taariqda maanta

Temaguide

Bakgrundsfakta

- Ålder
- Hur länge bott i Finland
- Hur många barn
- Går barnen eller har de gått i daghem i Finland

Tema 1. Fostran i den somaliska kulturen

- Vad är bra fostran enligt Er?
- Vilken är föräldrarnas/daghemmets roll i fostran av barnet?
- Fostran i Somalia/Finland – skillnader enligt Er?

Tema 2. Den somaliska familjen

- Vem hör till familjen?
- Vem bestämmer i familjen?
- Rollfördelning; vem gör vad?
- Vad är den största skillnaden jämfört med en finländsk familj enligt Er?
- Vad tror Ni att kan vara svårt för finländare att förstå, om den somaliska familjen?

Tema 3. Barnets roll/synen på barn i den somaliska familjen

- Vilka skyldigheter/rättigheter har barnet i familjen?
- Har pojkar och flickor olika skyldigheter/rättigheter?
- Är det viktigt att få barn? Varför?

Tema 4. Dagvården i Finland

- Upplevelse av den
- Vad är bra och vad är mindre bra?
- På vilket sätt har den finländska dagvården tagit den somaliska synen på fostran av barn i betraktande?
-

Tema 5. Förbättringar av samarbetet mellan föräldrar och daghem

- Vad kunde daghemspersonalen göra för att förbättra samarbetet?
- På vilket sätt kunde personalen på daghemmet stöda Er i barnets fostran?
- Vad kunde Ni göra för att förbättra samarbetet?

Tema 6. Kommunikation mellan föräldrar och daghemspersonal

- Känner Ni att personalen förstår Er?
- Förstår Ni personalen?
- Får Ni svar på frågor?
- Finns det tolk till hands om Ni behöver? Hur upplever Ni tolkens roll (störande/hjälpanande)?

Taustatietoja

- Ikä
- Kuinka kauan ausnut Suomessa
- Kuinka monta lasta
- Ovatko lapset käyneet, vai käyvätkö he päiväkodissa

Teema 1. Kasvatus somalialisessa kulttuurissa

- Mikä on hyvä kasvatus Teidän mielestänne?
- Mikä on päiväkodin/ kodin rooli lapsen kasvatuksessa?
- Kasvatus Somaliassa/ Suomessa – eroja Teidän mielestänne?

Teema 2. Somalialainen perhe

- Kuka kuuluu perheeseen?
- Kuka päättää perheessä?
- Roolienjako; kuka tekee mitä?
- Mikä Teidän mielestänne, on suurin ero somalialaisen ja suomalaisen perheen välillä?
- Mikä Teidän mielestänne, voi olla vaikea ymmärtää somalialaisesta perheestä?

Teema 3. Lapsen rooli/ näkemys lapsista somalialaisessa perheessä

- Mitä velvollisuuksia/ oikeuksia lapsella on perheessä?
- Onko pojilla ja tytöillä eri velvollisuudet/ oikeudet?
- Onko tärkeä saada lapsia? Miksi?

Teema 4. Päivähoito Suomessa

- Kokemuksia päivähoitosta
- Mikä hyvää/ vähemmän hyvää
- Millä tavalla suomalainen päivähoito on kiinnittänyt huomiota somalialaiseen kasvatustapaan?

Teema 5. Parannuksia vanhempien ja henkilökunnan väliseen yhteistyöhön

- Mitä päiväkodin henkilökunta voisi tehdä parantaakseen yhteistyötä?
- Millä tavalla henkilökunta voisi tukea Teitä lapsenne kasvatuksessa?
- Mitä Te voisitte tehdä, parantaaksenne yhteistyötä?

Teema 6. Kommunikaatio vanhempien ja henkilökunnan välillä

- Koetteko, että henkilökunta ymmärtää teitä?
- Ymmärrättekö henkilökuntaa?
- Saatteko vastauksia kysymyksiinne?
- Onko tulkki saatavilla kun tarvitsette? Miten koette tulkin (tukevana/häiritsevänä)?